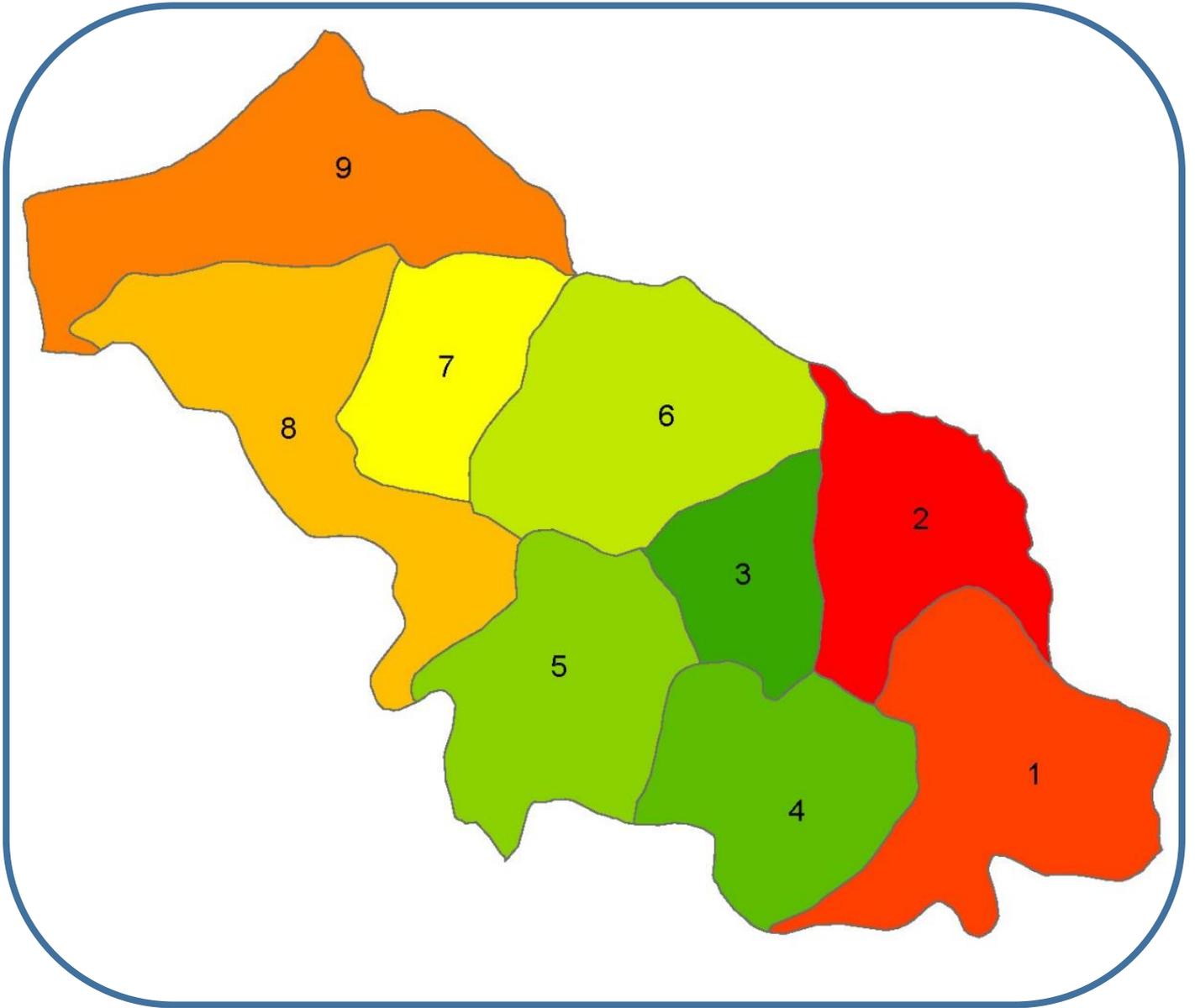

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना प्रतिवेदन

स्याङ्जा
जिल्ला

निबुवाखर्क गाविस

तयार गर्ने :

गाउँ विकास समितिको कार्यालय, निबुवाखर्क

तयार गरिएको मिति : २०७३

निबुवाखर्क गा.वि.स., स्याङ्जाको
गाउँ विकास समिति स्तरीय

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना

प्रारम्भिक मस्यौदा प्रतिवेदन

भिवास योजना (२०७२-२०७६)
V-WASH Plan (2072-2076)

२०७२

भिवास योजना निबुवाखर्क, स्याडजा

विषयसूची

खण्ड एक : परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमी	४
१.२ उद्देश्य	२
१.३ गाविस बास योजनाका उद्देश्यहरु	२
१.४ पद्धति	३
२. निबुवाखर्क गा.वि.स.को पार्श्वचित्र	५
२.१ सामान्य परिचय	५
२.२ सामाजिक आर्थिक विशेषताहरू	५
२.२.१ घरधुरी सम्बन्धी जानकारी	५
२.२.२ शिक्षा र साक्षरता	६
२.२.३ स्वास्थ्य सेवा तथा रोगहरू	८
२.३ संस्थागत क्षेत्र	८
२.३.१ गा.वि.स. मा उपलब्ध जनशक्तिको तुलनात्मक विवरण	९
खण्ड तीन: गाविसको वाशको अवस्था	१०
३.१ साधारण परिचय	१०
३.१.१ खानेपानीका स्रोतहरूको विश्लेषण	१०
३.१.२ स्रोतमा भएका विवादहरू	११
३.२ निबुवाखर्क गा.वि.स.मा खानेपानी आपूर्ति	११
३.२.१ खानेपानी सेवा पुगेको क्षेत्र	११
३.२.२ खानेपानीको सुविधास्तर र कठिनता	१५
३.२.३ विद्यमान खानेपानीको योजनाहरूको अवस्था	१६
३.२.४ सम्भावित खानेपानी आपूर्तिको विकल्पहरू	१८
३.३ स्वच्छता र सरसफाई	१८
३.३.२ गाविसमा सरसफाईको अवस्था	१९
३.३.३ सार्वजनिक र संस्थागत शौचालय	२०
३.४. गाविसको वाश योजना	२१
३.४.१ खानेपानी आपूर्तिको लागि प्रस्तावित योजनाहरू	२२
३.५ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण	२२
३.६ स्याङ्जा जिल्लाको बर्षात तथा तापक्रम	२४
३.७ विस्तृत क्रियाकलापहरू सहित पहिलो वर्षको योजना	२७

खण्ड एक : परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाईका सुविधाहरु मानिसका अधिकार हुन । खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रको विकासले व्यक्तिको स्वास्थ्य र स्वस्थ कामदारहरुमा सकारात्मक असर पार्दछ भने अन्य उत्पादनशील क्षेत्रको विकासमा मद्दत पुऱ्याउँदछ । सुरक्षित खानेपानी र स्वच्छताको राम्रो बानीले क्रमशः पानीजन्य रोगको नियन्त्रण र उक्त रोगको उपचारका लागि लाग्ने खर्चमा समेत कमी ल्याउँदछ । ग्रामीण क्षेत्रमाधेरैजसो रोगहरु दुषित खानेपानी र न्यून सरसफाईको कारणले गर्दा लाग्ने गर्दछन्

ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई नीति २०६२ अनुसार सम्पूर्ण जनतालाई २०१७ ई.सं. सम्ममा खानेपानी र सरसफाईका सुविधा पुऱ्याउने लक्ष्य रहेको छ । खानेपानी र सरसफाईमा नेपाल सरकारका तर्फबाट हुने लगानी तथा पहुँचको लक्ष्य २०१७ प्रमुख रुपमा बीस वर्षे रणनीती र राष्ट्रिय खानेपानी योजना (२०१२-२०१७) द्वारा निर्देशित रहेको छ । स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ले स्थानीय (अधिकारवाला र कार्यालयहरु) पदाधिकारीहरुलाई बढीभन्दा बढी जिम्मेवारी सुम्पिएर विकेन्द्रिकरणलाई अझ बलियो बनाउन खोजेको छ । गाविस वास योजनाले गाविसलाई उक्त लक्ष्य हासिल गर्नको लागि निर्देशन र मार्गदर्शन प्रदान गर्दछ । समुदाय, वार्ड, गाविस र जिल्लालाई खुल्ला दिसा मुक्त घोषणा गर्नु वास कार्यक्रमको पहिलो र प्रमुख लक्ष्य हो र उक्त क्षेत्रलाई सरसफाई र स्वच्छताको आनीबानीमा पूर्ण परिवर्तन गराउनु अन्तिम लक्ष्य हो ।

गाविस वास योजनाको विकास खानेपानी तथा सरसफाईको माग र आपूर्तिको बैज्ञानिक विधि र सामुदायिक सहभागिताद्वारा यसको प्रभावकारी उपयोग गरी खानेपानी योजनाहरुको कार्यान्वयनको आधारमा उत्तम नतिजा प्राप्त गर्नको लागि उपयुक्त योजना निर्माण गर्नु हो । गाविस वास योजना सहभागितात्मक, तलदेखि माथिल्लो तहसम्म जाने र आंशिक माथिबाट तल भर्ने योजना प्रक्रियाको उपज हो ।

समुदायले सहभागितात्मक रुपमा तर्जुमा गरेको योजनाले मात्र समुदायका वास्तविक आवश्यकताको पहिचान गर्न सक्दछ भन्ने अभिप्रायका साथ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा गरिने बाह्य सहयोग वास्तविक आवश्यकता भएको वर्गमा पर्दछ जसले

स्थानीय सरकारको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने क्षमतालाई विकास गरी सन् २०१७ को नेपाल सरकारको लक्ष्य पुरा गर्न सहयोग गर्दछ ।

वास्तविक रूपमा सेवाविहीन, जसले हालसम्म खानेपानी कार्यक्रमको लागि कुनै पनि बाह्य सहयोग प्राप्त गरेका छैनन् त्यस्ता क्षेत्रमा मात्र बाह्य सहयोग केन्द्रीत गरी दुर्गम तथा सेवाविहीनहरू छनौट गरी सोहि बमोजिमको योजना तर्जुमा गरी बाह्य सहयोग परिचालन गर्न यसले मद्दत गर्दछ । गाविसहरूको हालको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वस्तुस्थिति र सेवा पुग्न बांकी रहेका क्षेत्रमा अतिरिक्त स्रोतको खोजी गरी वा आफ्नै स्रोत समेत परिचालन गरि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको कार्यान्वयन गर्नुपर्ने भएकोले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयारीका लागि जिल्ला विकास समिति, गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको सहजीकरण र गाउँ विकास समितिको नेतृत्वमा गाविसस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गरिएको छ ।

१.२ उद्देश्य

गाविस वास योजनाको उद्देश्य वासका सुविधाहरूको स्तरोन्नति र विद्यमान तथा लक्षित आधारशिला तयार गर्नु हो । गाविसको निर्देशन र सहयोगमा समुदायद्वारा तयार तथा सबैले स्वीकार गर्ने भएकोले गाविस वास योजनाले स्थानीय माग र उत्तरदायित्वको प्रष्ट किटान गर्दछ ।

गाविस वास योजनाले गाविसमा विद्यमान प्रयोगमा रहेका पानीका श्रोतहरूको पहिचान गर्ने र घरायसी प्रयोजनका लागि साथै स्वच्छता र सरसफाईका आनीबानीमा पूर्ण परिवर्तनको अवस्था हासिल गर्नका लागि उक्त श्रोतहरूको बौद्धिक, समतामूलक र दिगो एकिकृत योजना निर्माण गर्दछ ।

१.३ गाविस वास योजनाका उद्देश्यहरू

- खानेपानीका श्रोतहरू र विद्यमान खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धित संरचना सुविधाहरूको सूची तयार गर्ने,
- सम्भावित खानेपानी आपूर्ति, स्वच्छता र सरसफाई, र पोषण तथा आयआर्जन सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको पहिचान र प्राथमिकताक्रम निर्धारण गर्ने,
- गाविस स्तरीय रणनीतिक र वार्षिक वास योजना तयार गर्ने,

- खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छताको आधाररेखा तयार गरि खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छतामा शत प्रतिशत लक्ष्य निर्धारण गर्ने (शत प्रतिशत खुल्ला दिसा मुक्त र आनीबानी परिवर्तन)
- स्वच्छता र सरसफाईको आनीबानीमा स्थायी परिवर्तनको लागि प्रवर्द्धन गर्ने,
- गाविस वास योजनालाई अन्तरसम्बन्धित विषयको रूपमा अन्य विकासका योजनाहरूमा पनि समावेश गर्ने,

१.४ पद्धति

गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयारी कार्यको लागि निम्न वमोजिमको क्रियाकलाप गरिएको थियो ।

क्र.सं.	क्रियाकलापको नाम	समय अवधी	कैफियत
१	भिवास योजना निर्माण अभिमुखिकरण	४ दिन	जिल्लास्तरमा
२	गाविसस्तरीय भिवास योजना अभिमुखिकरण	१ दिन	गाविसस्तरमा
३	वडास्तरीय कार्यको लागि तयारी तथा अभिमुखिकरण	३ दिन	वडास्तरमा
४	पछाडी पारिएका महिलाहरूको क्षमता विकास तालिम	२ दिन	गाविसस्तरमा
५	पछाडी पारिएका दलित,जनजातिहरूको क्षमता विकास तालिम	२ दिन	गाविसस्तरमा
६	वडास्तरीय सामाजिक/प्राविधिक अध्ययन	९ दिन	वडास्तरमा
७	भिवाससिसि पुर्नगठन	१ दिन	गाविसस्तरमा
८	तथ्यांकको प्रारम्भिक विप्लेशन तथा योजना तर्जुमा पूर्व तयारी	२ दिन	गाविसस्तरमा
९	गाविसस्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला	२ दिन	गाविसस्तरमा
१०	भिवासयोजना ड्राफ्ट तयारी र भिवाससिसि वाट पारित	१ दिन	गाविसस्तरमा

उपरोक्त क्रियाकलापहरूमध्ये सहजकर्ताको तालिम व्यवस्थापन जिविस र सँमैजिक तथा प्राविधिक परिचालनकासाथै प्रतिवेदन लेखन कार्यको संयोजन खुर्कोट युवा क्लवले गरेको छ

भने बांकी क्रियाकलापहरु सहजकर्ताको सहयोगमा गाउँ विकास समिति, गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति र वडा नागरिक मञ्चले आयोजना गरेका थिए ।

समग्र वास योजना निर्माण कार्यको अगुवाईगाविसले गरेको थियो जसको लागि गाविसलाई सामाजिक तथा प्राविधिक सहयोग कार्य उपलब्ध गराइएको थियो ।

खण्ड दुई : निबुवाखर्क गा.वि.स.को परिचय, खानेपानी र
सरसफाईको अवस्था तथा योजनाहरू

---

२. निबुवाखर्क गा.वि.स.को पार्श्वचित्र

२.१ सामान्य परिचय

नेपालको पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत गण्डकी अञ्चलको स्याङ्जा जिल्ला अर्न्तगत निर्वाचन क्षेत्र नं. ३ मा पर्ने निबुवाखर्क गा.वि.स. जिल्लाको दक्षिण पश्चिम भागमा अवस्थित छ। स्याङ्जाको गल्याङ बजारबाट जीप, बसजस्ता सवारी साधन प्रयोग गरी यस गा.वि.स.मा पुग्न सकिन्छ।

यस गा.वि.स. को पुर्वमा स्याङ्जा जिल्लाकै पेलाकोट गा.वि.स., पश्चिममा पर्वत जिल्ला, उत्तरमा स्याङ्जा जिल्लाकै पिंडीखोला गा.वि.स. र दक्षिणमा जगत्रदेवी गा.वि.स. र श्रीकृष्णगण्डकी गा.वि.स. संग सिमाना जोडीएको छ। प्रशासनिक हिसाबले यस गा.वि.स. ९ वटा वडामा विभाजित छ। ती सबै नौ वटा वडाहरूमा नै सडकको पहुँच पुगिसकेको छ भने विद्युत सुविधा पनि सबै वडाहरूमा नै पुगिसकेको छ।

यस गा.वि.स. कुल १६.९६ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलीएको छ। यहाँको मुख्य उत्पादन कोदो, मास, मकै र धानखेती रहेको छ भने हिउँदमा केही मात्रामा गहुँ र तोरी खेती पनि गरिन्छ। अन्य पहाडी यस गा.वि.स.हरूजस्तै मिश्रीत हावापानी भएको यस गा.वि.स.मा भिरालो र खेतीयोग्य जमिन रहेको छ भने धेरैजसो भु-भाग जंगल र पाखोले ओगटेको छ।

२.२ सामाजिक आर्थिक विशेषताहरू

वि.सं. २०६८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार यस निबुवाखर्क गा.वि.स. को जम्मा घरधुरी सङ्ख्या ९१३ र कुल जनसङ्ख्या ४२३३ रहेको छ, जस अर्न्तगत महिला जनसङ्ख्या २३८४ (५६.३९%) र पुरुष जनसङ्ख्या १८४९ (४३.६९%) छ। यस अनुसार लैङ्गिक अनुपात ७७.५६ छ।

२.२.१ घरधुरी सम्बन्धी जानकारी

वि.सं. २०६८ मा सम्पन्न राष्ट्रिय जनगणना अनुसार यस निबुवाखर्क गा.वि.स. को जम्मा घरधुरी सङ्ख्या ७९० र कुल जनसङ्ख्या ३८७५ रहेको छ, जस अर्न्तगत महिला जनसङ्ख्या

२२०४ (५६.९%) र पुरुष जनसङ्ख्या १६७१ (४३.१%) छ । यस अनुसार लैङ्गिक अनुपात ७५.८२ छ ।

तर भी-वास प्लान तयार गर्ने क्रममा गरिएको वडा भेला, घरधुरी सर्वेक्षण र विस्तृत अध्ययन समेतका कार्यबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा जम्मा घरधुरी सङ्ख्या ९३८ रहेको पाइएकोले ९३८ लाई नै जम्मा घरधुरी सङ्ख्या मानी तथ्याङ्क विश्लेषण गरिएको छ । यस गा.वि.स.को घरधुरीको वडागत तथा जातजातिगत आधारमा गरिएको वर्गीकरण निम्न तालिकामा देखाइएको छ :

तालिका १

निबुवाखर्क गा.वि.स.का घरधुरीको जातजातिगत आधारमा वितरण

वार्ड नं.	दलित	जनजाती	अन्य	जम्मा घरधुरी
१	१	२०	४५	६६
२	०	२९	१८	४७
३	४	६७	४२	११३
४	०	६२	२२	८४
५	४८	२९	६७	१४४
६	०	३८	४६	८४
७	०	४५	१०३	१४८
८	२	६७	५३	१२२
९	४५	७१	१४	१३०
जम्मा	१००	४२८	४१०	९३८
प्रतिशत	१०.७	४५.६	४३.७	१००.०

माथिको तालिकामा देखाइए जस्तै यस गा.वि.स. का कुल ९३८ घरधुरीहरूमध्ये ४५.६ प्रतिशत अर्थात् ४२८ घरधुरी आदिवासी/जनजातिका छन् भने १०.७ प्रतिशत अर्थात् १०० घरधुरी दलितका छन् र बाँकी ४३.७ प्रतिशत अर्थात् ४१० घरधुरी अन्य समूहमा पर्ने जातजातिका छन् । यस प्रकार जातजातिगत आधारमा निबुवाखर्कमा आदिवासी/जनजातिको संख्या बढि रहेको प्रष्ट देख्न सकिन्छ ।

२.२.२ शिक्षा र साक्षरता

मुलुकको अग्रगतीका लागी मानवीय संशाधन विकास अत्यावश्यक ठानिन्छ । योग्य, सक्षम र कर्मठशिल नागरीक विना युग सापेक्ष परिवर्तन, संवृद्धि र सु-संकृततजन्य क्रियाकलापको अवतरण हुन सक्दैन । यसका लागी शारीरिक, मानसिक, सामाजिक एवं संवेगात्मक पक्षको

विकासका लागी अपनाईने शैक्षिक प्रयासले अहं भुमिका खेलेको हुन्छ । यी विद्यालयहरु को सामान्य विवरण र त्यहाँ विद्यमान खानेपानी र सरसफाईको अवस्था निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका २

निबुवाखर्क गा.वि.स.मा रहेका शैक्षिक संस्थाहरुको सामान्य विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	वटा नं.	विद्यार्थी संख्या			शिक्षक संख्या			खानेपानी सुविधा	खानेपानी पर्याप्त छ/छैन	शौचालयको अवस्था	लैंगिक बाल मैत्री	शौचालय सुविधाको पर्याप्तता
			छात्रा	छात्र	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा					
१	श्री शिक्षकल्याण उ.मा.वि.	९	१२९	९१	२२०	४	११	१५	छ	छैन	छ	छ	छैन
२	श्री कालिका मा.वि.	७	१५०	१२६	२७६	४	१०	१४	छ		छ	छ	छ
३	श्री बालविकास कोपिला प्रा.वि.	८	७२	४६	११८	६	४	१०	छ	छ	छ	छ	छ
४	श्री विद्याज्योति प्रा.वि.	६	१३	८	२१	२	०	२	छ	छ	छ	छ	छैन
५	श्री दगादेवी प्रा.वि.	९	१०	१०	२०	२	१	३	छैन		छ	छैन	छ
६	श्री कालिका प्रा.वि.	३	३०	२४	५४	४	२	६	छ	छ	छ	छ	छ
७	श्री सरस्वती नि.मा.वि.	१	५१	४०	९१	२	६	८	छ	छ	छ	छ	छ
८	श्री बालकल्याण प्रा.वि.	३	२	२५	२७	४	२	६	छैन		छ	छ	छ
९	श्री सरस्वती नि.मा.वि.	५	७३	६२	१३५	३	६	९	छ	छैन	छ	छ	छ
जम्मा			५३०	४३२	९६२	३१	४२	७३					

माथिको तालिकामा देखाइए अनुसार यस गा.वि.स.मा कूल ९ वटा विद्यालय संचालित छन् जसमध्ये एक उच्च माध्यमिक, एक माध्यमिक, दुई निम्न माध्यमिक र पाँच प्राथमिक विद्यालयहरु रहेका छन् । उक्त विद्यालयहरुमा कूल विद्यार्थी संख्या ९६२ र शिक्षक शिक्षिकाको संख्या ७३ रहेको छ । यि नौवटा विद्यालयहरुमध्ये खानेपानीको सुविधा उपलब्ध विद्यालयहरु सातवटा मात्र छन् तर सो सुविधा उपलब्ध भएका विद्यालयमा पनि त्यो सुविधा पर्याप्त छैन । शौचालयको सुविधाको हकमा सबैमा सो सुविधा उपलब्ध थियो र एक विद्यालयको बाहेक अन्यमा रहेका शौचालयहरु लैंगिकमैत्री सुविधा भएका थिए ।

२.२.३ स्वास्थ्य सेवा तथा रोगहरू

स्थानीयलाई स्वास्थ्य सुविधा पुऱ्याउनको लागि यस गा.वि.स.मा एक उपस्वास्थ्य चौकी रहेको छ जुन वार्ड नं. ५ को ठुलो निबुवामा अवस्थित छ ।

क) बाल पोषणको अवस्था

उपस्वास्थ्य चौकीले दिएको तथ्याङ्क अनुसार आ.ब. २०७१।७२ मा तौल मापन गरिएका नयाँ कुल १९५ पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूमा तौल सामान्य रहेको थियो भने १० जनाको तौल न्युन थियो । त्यस्तै दोहोरिएका कुल ३६४ पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूमा तौल सामान्य रहेको थियो ।

ख) भ्रडापखाला व्यवस्थापन

उप स्वास्थ्य चौकीले दिएको तथ्याङ्क अनुसार उक्त आ.ब. २०७१।७२ मा जम्मा ३५ बालबालिकाको भ्रडापखालाको उपचार उपस्वास्थ्य चौकीमा गरिएको थियो भने ११२ बालबालिकाको भ्रडापखालाको उपचार स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूबाट गरिएको थियो । यी मध्ये ५२ जनामा सामान्य जलवियोजनको समस्या थियो भने ४० जनामा जलवियोजनको समस्या धेरै थियो ।

ग) पोषण तथा भिटामिन र खनिजको कमी

गत आ.ब. २०७१।७२ मा यस गा.वि.स. मा कुपोषण हुने तथा भिटामिन वा अन्य खनिज तत्वको कमीले रोगहरू देखिएनन् ।

२.३ संस्थागत क्षेत्र

यस गा.वि.स.मा १ वटा उपस्वास्थ्य चौकी, १ अतिरिक्त हुलाक सहित ६ वटा नागरिकसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयहरू रहेका छन् । ती मध्ये सबैको आफ्नै भवन छैन । सबै कार्यालयमा खानेपानीको उचित व्यवस्थापन गरिएको छैन भने २ वटा सरकारी कार्यालयमा मात्र सुरक्षित सौचालय निर्माण भइ हाल प्रयोगमा भएको अवस्था विद्यमान छ । गाविसमा भएका यी सबै कार्यालयहरूले फोहर व्यवस्थापनको लागि उचित व्यवस्थापन गरेको देखिदैन । विस्तृत जानकारी सार्वजनिक तथा संस्थागत सौचालयको महलमा र अनुसुची ३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

२.३.१ गा.वि.स. मा उपलब्ध जनशक्तिको तुलनात्मक विवरण

कुनैपनि गा.वि.स. को भिवाश योजनाको कार्यान्वयनको सफलता त्यहाँ उपलब्ध हुने प्राविधिक मानव संसाधनको संख्यामा निर्भर रहने गर्दछ । यस निबुवाखर्क गाविसका वडाहरू अनुसार उपलब्ध प्राविधिक मानव संसाधनको विवरण तालिका नं. ३ मा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालिका ३
निबुवाखर्क गा.वि.स.मा उपलब्ध दक्ष जनशक्ति

दक्ष मानवीय जनशक्ति	वार्ड नं.									जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	
ग्रामिण मर्मत सम्भार कार्यकर्ता	०	२	१	०	०	०	०	०	०	३
आकाशे पानी संकलन गर्ने घैंटो बनाउने	०	०	२	०	०	०	०	०	०	२
सुधारिएको चुलो बनाउने मिस्त्री	१	०	०	१	०	०	०	१	०	३
स्थानीय चर्पी निर्माण कार्यकर्ता	१	२	०	१	३	०	२	०	०	९
सरसफाइ र स्वच्छता सहजीकरणको लागि श्रोत व्यक्ति	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
ट्वाइलेट रिङ्ग बनाउने दक्ष व्यक्ति	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
प्यान बनाउने दक्ष व्यक्ति	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	२	४	३	२	३	०	२	०	०	१७

निबुवाखर्क गा.वि.स.मा कुल १७ जना दक्ष जनशक्ति उपलब्ध छन् । जसमध्ये ९ स्थानिय चर्पी निर्माण मिस्त्री, २ जना सुधारिएको चुलो बनाउने मिस्त्री, २ जना आकाशे पानी संकलन गर्ने घैंटो बनाउने मिस्त्री र ३ जना सरसफाइ र स्वच्छता सहजीकरणको लागि श्रोत व्यक्ति रहेका छन् ।

खण्ड तीन: गाविसको वाशको अवस्था

३.१ साधारण परिचय

वि.स. २०६८ मा सञ्चालित राष्ट्रिय जनगणनाका अनुसार यस गा.वि.स.का ७९० घरधुरीहरू मध्ये ७३६ (९०.३%) घरधुरीहरू व्यवस्थित खानेपानीको सुविधाबाट लाभान्वित भएका थिए भने बाँकी ५४ (९.७%) घरधुरीहरूमा सो सुविधा उपलब्ध थिएन ।

३.१.१ खानेपानीका स्रोतहरूको विश्लेषण

वि.स. २०६८ मा सञ्चालित राष्ट्रिय जनगणनाका अनुसार यस गा.वि.स.का ७९० घरधुरीहरू मध्ये ७१७ (९०.८%) घरधुरीले धाराबाट पानी खाने गरेका थिए भने कुवाबाट पानी खाने ६० (७.६%) घरधुरी थिए । यसका अलावा मुलबाट खाने १२ (१.५%) घरधुरी र अन्य स्रोतबाट पानी खाने घरधुरी १ (०.१%) रहेका थिए ।

तलको तालिकामा यस गा.वि.स.का विभिन्न वडाका घरधुरीले हाल उपयोग गरिरहेका खानेपानीका स्रोतहरूको वर्गीकरण देखाइएको छ :

तालिका ४
खानेपानी स्रोतको वर्गीकरण

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)			
		धारा	मुल, कुवा	खोल्सी	ढुंगेधारा
१	६६	०	६६	०	०
२	४७	३२	१५	०	०
३	११३	२७	२२	६४	०
४	८४	७४	१०	०	०
५	१४४	५३	९१	०	०
६	८४	५	७९	०	०
७	१४८	१३	१३५	०	०
८	१२२	०	१२२	०	०
९	१३०	०	१३०	०	०
जम्मा	९३८	२०४	६७०	६४	०
प्रतिशत	१००.०	२१.७	७१.४	६.८	०.०

माथिको तालिकामा देखाइए जस्तै अभैपनि यस निबुवाखर्क गा.वि.स. का अधिकतम अर्थात् ६७० (७१.४%) घरधुरीमा खानेपानीको प्रमुख स्रोतको रूपमा मुल, कुवा रहेका छन् । यसका

अलावा ३५.५ प्रतिशत अर्थात् ४२१ घरधुरीहरूमा खानेपानीको प्रमुख स्रोतका रूपमा पाइप धारा भएको पाइयो । यसमा स्तरोन्नति गर्नुपर्ने र नपर्ने दुवै खालका धाराहरू रहेका छन् । त्यस्तै ६.८ प्रतिशत अर्थात् ६४ घरधुरीहरूमा खानेपानीको प्रमुख स्रोत खोल्सी भएको पाइयो । यसरी यहाँ उपलब्ध यी सबै प्रकारका खानेपानीका स्रोतहरूको सुधार र उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने अहिलेको प्रमुख आवश्यकता देखिन्छ ।

३.१.२ स्रोतमा भएका विवादहरू

भी-वास प्लान तयार गर्ने क्रममा गरिएको अध्ययनमा यस गा.वि.स.का बस्तीहरूलाई उपलब्ध भएका वा हुनसक्ने पानीका स्रोतहरूको रूपमा कूल ७२ वटा मुलहरू रहेको तथ्य भेटिएको छ । यी ७२ वटा मुलहरू भएको जग्गामध्ये ६३ वटा मुल भएको जग्गामा पनि कुनै किसिमको विवाद छैन भने बाँकीमा चाहिँ कुनै न कुनै प्रकारको विवाद छ । पानीका स्रोतहरूको विस्तृत विवरण अनूसूची ६ मा दिइएको छ ।

३.२ निबुवाखर्क गा.वि.स.मा खानेपानी आपूर्ति

यस गा.वि.स.को विद्यमान खानेपानीको अवस्थालाई विप्लेषण गर्दा गाविस भरी विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरूको सहयोगमा विभिन्न योजनाहरू निर्माण भएका पाईन्छ । योजना निर्माण भएतापनि उचित सचेतना तथा मर्मत सम्भारको अभाव, र उपभोक्ता समितिको कम प्रभावकारिता/क्रियाशिलताका कारण केही योजनाहरू आंशिक रूपमा मात्र संचालित रहेका छन् । गा.वि.स.मा प्राप्त भएका कूल ७२ वटा मूलहरू मध्ये ६० वटा मुलहरू खानेपानी प्रयोजनका लागि प्रयोग भईरहेको अवस्था छ, तर प्रयोगको तरिका र उचित व्यवस्थापनको भने अभाव देखिन्छ । यसका अलावा प्रयोगमा नरहेका अन्य मुलहरू पनि संरक्षण गरी खानेपानी लगायत विभिन्न प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

३.२.१ खानेपानी सेवा पुगेको क्षेत्र

हाल यस गाविसमा अवस्थित ९३८ घरधुरीहरूमा उपलब्ध खानेपानीको अवस्थालाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ :

तालिका ३

निबुवाखर्क गाविसका घरधुरीहरूमा खानेपानीको उपलब्धता

वार्ड नं.	खानेपानी सुविधा प्राप्त	खानेपानी सुविधा नपुगेका	जम्मा घरधुरी
१	२०	४६	६६

२	३२	१५	४७
३	४९	६४	११३
४	७४	१०	८४
५	५३	९१	१४४
६	५	७९	८४
७	१३	१३५	१४८
८	०	१२२	१२२
९	९०	४०	१३०
जम्मा	३३६	६०२	९३८
प्रतिशत	३५.८	६४.२	१००.०

माथिको तालिकामा देखाइए जस्तै यस गा.वि.स.का अधिकतम ६४.२ प्रतिशत अर्थात् ७५३ घरधुरीहरूमा खानेपानी सुविधा पुगेको छैन भने ३५.८ प्रतिशत अर्थात् ३३६ घरधुरीमा सो सुविधा पुगेको छैन । यस प्रकार खानेपानी सुविधा नै नपुगेका घरधुरीहरूको संख्या अधिक रहेकोले ती घरधुरीहरूमा सो सुविधा पुऱ्याउने र उपलब्ध सुविधाको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता क्रममा राखी क्रमशः प्रभावकारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यक देखिन्छ ।

३.२.१.१ खानेपानी स्रोतहरूबाट प्राप्त पानीको गुणस्तर

यस गा.वि.स. मा उपलब्ध खानेपानीको अवस्था र स्रोतहरूको प्रकृतिको व्याख्या माथि नै गरिसकिएको छ । कूवा, धारा, खोल्सी र मुल यो गा.वि.स.का बासिन्दाका लागि खानेपानीका प्रमुख स्रोतहरू हुन । अबका क्रममा यस गा.वि.स. का विभिन्न टोल र बस्तीहरूमा उपलब्ध ती खानेपानीका स्रोतहरूको गुणस्तर निम्न तालिकामा देखाइएको छ :

तालिका ५

खानेपानी स्रोतहरूको गुणस्तर

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	पानीको गुणस्तर			धेरै नराम्रो
		राम्रो	औसत	नराम्रो	
१	६६	०	२०	४६	०
२	४७	०	४७	०	०
३	११३	०	३६	०	७७
४	८४	०	७४	१०	०
५	१४४	०	५३	१९	७२
६	८४	०	९	६९	६
७	१४८	४०	५७	५०	१
८	१२२	०	११२	१०	०
९	१३०	०	१३०	०	०
जम्मा	९३८	४०	५३८	२०४	१५६
प्रतिशत	१००.०	४.३	५७.४	२१.७	१६.६

माथिको तालिकामा देखाइए अनुसार यस गा.वि.स.को वडा नं. २ र ९ का सम्पूर्ण घरधुरीहरू, वडा नं. ४ र ८ का बहुसंख्यक घरधुरीहरू र वडा नं. १, ३, ५, ६, र ७ का केही घरधुरीहरूले उपभोग गर्ने खानेपानीको स्रोतको गुणस्तर औसत खालको रहेको देखिन्छ। यस बाहेक वडा नं. १ र ६ का बहुसंख्यक घरधुरीहरू र वडा नं. ४, ५, ७ र ८ का केही घरधुरीहरूले उपभोग गर्ने खानेपानीको स्रोतको गुणस्तर नराम्रो खालको रहेको देखिन्छ। अझै महत्वपूर्ण कुरा के छ भने वडा नं. ३ र ५ का बहुसंख्यक घरधुरीहरू र वडा नं. ६ र ७ का केही घरधुरीहरूले उपभोग गर्ने खानेपानीको स्रोतको गुणस्तर धेरै नराम्रो खालको रहेको देखिन्छ।

समग्रमा गा.वि.स.का ९३८ घरधुरीहरूमध्ये मात्र ४.३ प्रतिशतले उपभोग गर्ने खानेपानीको गुणस्तर राम्रो रहेको छ। अधिकतम ५७.४ प्रतिशत घरधुरीहरूले उपभोग गर्ने खानेपानीको स्रोतको गुणस्तर औसत खालको रहेको देखिन्छ भने ३१.९२१.७ प्रतिशत घरधुरीहरूले उपभोग गर्ने खानेपानीको गुणस्तर नराम्रो रहेको छ। महत्वपूर्ण कुरा १६.६ प्रतिशत घरधुरीहरूले उपभोग गर्ने खानेपानीको गुणस्तर धेरै नराम्रो रहेको पाइयो।

यसप्रकार यस गा.वि.स. मा खानेपानीको गुणस्तर धेरै नराम्रो, नराम्रो र औसत खालको भएका घरधुरीहरूलाई मुख्य प्राथमिकतामा राखी गुणस्तर बढाउने योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने आवश्यकता यस निबुवाखर्क गा.वि.स. मा रहेको देखिन्छ।

३.२.१.२ खानेपानीका प्राथमिक स्रोतमा उपलब्ध पानीको परिमाण

कुनैपनि गाविसमा सञ्चालित खानेपानी योजनाबाट उपभोक्ताहरूको लागि कति परिमाणमा पानी उपलब्ध हुन्छ भन्ने कुराले धेरै महत्व राख्ने गर्दछ। यस गा.वि.स.मा उपलब्ध खानेपानीको प्राथमिक स्रोतहरूबाट प्रत्येक परिवारले प्राप्त गर्ने पानीको परिमाणलाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ :

तालिका ६
प्राथमिक स्रोतमा उपलब्ध पानीको परिमाण

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	पानीको उपलब्धता परिमाणमा (लिटर प्रति व्यक्ति प्रति दिन)			
		पर्याप्त	ठिकै	अपुग	अभाव
१	६६	६६	०	०	०
२	४७	४७	०	०	०
३	११३	३६	६४	०	१३

४	८४	७४	०	१०	०
५	१४४	७२	०	०	७२
६	८४	४६	०	०	३८
७	१४८	९८	४०	१०	०
८	१२२	१२२	०	०	०
९	१३०	१३०	०	०	०
जम्मा	९३८	६९१	१०४	२०	१२३
प्रतिशत	१००.०	७३.७	११.१	२.१	१३.१

यस गा.वि.स.का कुल ९३८ घरधुरीहरूमध्ये खानेपानीको दैनिक रूपमा उपलब्ध परिमाणको आधारमा हिसाब गर्दा ६९१ अर्थात ७३.७ प्रतिशत घरधुरीहरूमा पानीको उपलब्धता पर्याप्त (प्रत्येक दिन प्रति व्यक्ति ४५ लिटर भन्दा बढी) रहेको छ । यसप्रकार धेरैजसो घरधुरीहरूमा परिमाणको हिसाबले खानेपानीको राम्रो सुविधा भएको देखिन्छ । त्यसैगरी १०४ अर्थात ११.१ प्रतिशत घरधुरीले औसत (२५-४५ लिटर प्रति व्यक्ति प्रति दिन) पानी उपभोग गर्न पाएका छन् । त्यस्तै २० अर्थात २.१ प्रतिशत घरधुरीले अपुग मात्रामा (१५-२४ लिटर प्रति व्यक्ति प्रति दिन) पानी पाएको देखिन्छ भने १२३ अर्थात १३.१ प्रतिशत घरधुरीमा पानीको उपलब्धताको हिसाबमा अभाव (१५-२४ लिटर प्रति व्यक्ति प्रति दिन) रहेको छ । यसप्रकार यस गाविसमा खानेपानीको उपलब्धता हिसाबले मात्र विप्लेषण गर्दा खानेपानी पर्याप्त मात्रामा नपुगेका घरधुरीहरूको संख्या उल्लेख्य रहेको छ, त्यसैले यो समस्यालाई सम्बोधन गर्ने खालका योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने तात्कालीक आवश्यकता देखिन्छ ।

तालिका ७
घरधुरीलाई एकपटकमा पानी ल्याउन लाग्ने समय

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	एकपटक पानी ल्याउन लाग्ने समय			
		<१५ मि	१६ देखि ३० मि	३१ देखि ४५ मि	> ४५मिनेट
१	६६	६६	०	०	०
२	४७	२१	२६	०	०
३	११३	५३	६०	०	०
४	८४	८४	०	०	०
५	१४४	८२	०	२२	४०
६	८४	८४	०	०	०
७	१४८	१४८	०	०	०
८	१२२	१२२	०	०	०
९	१३०	१३०	०	०	०
जम्मा	९३८	७९०	८६	२२	४०
प्रतिशत	१००.०	८४.२	९.२	२.३	४.३

माथिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको आधारमा यस गाविसका उपभोक्ताहरूलाई एकपटकमा पानी ओसार्न लाग्ने समयलाई विप्लेशन गर्दा गविसका जम्मा घरधुरीहरूमध्ये ८४.० प्रतिशतलाई १५ मिनेट भन्दा कम समय लाग्ने देखिन्छ भने ९.२ प्रतिशतलाई १६ देखि ३० मिनेट, २.३ प्रतिशत घरधुरीहरूलाई ३१ देखि ४५ मिनेट र ४.३ प्रतिशत घरधुरीहरूलाई ४५ मिनेट भन्दा बढी समय लाग्ने देखिएको छ ।

३.२.२ खानेपानीको सुविधास्तर र कठिनता

खानेपानीको सुविधाको स्तर चारवटा फरक फरक सुचक वाट पहिचान गरिन्छ । सुचकको न्यूनतम स्तरको आधारमा एउटा घरधुरिको सुविधाको स्तर पत्ता लगाईन्छ । जस्तै यदि कुनै घरधुरीको तीनवटा सुचकहरू सुविधाको पहिलो तहमा छन् तर एउटा सुचक दोश्रो,तेश्रो वा चौथो कुनै एउटा सुविधा स्तरमा छ भने समग्र रूपमा उक्त घरधुरीको सुविधाको स्तर सबै भन्दा कम सुविधाको स्तर अनुसार निर्धारण गरिन्छ । सुविधा स्तर वर्गिकरणका आधारहरू तल उल्लेखित गरिएको छ ।

सुविधा स्तर	पानी ओसार्न लाग्ने समय मिनेटमा	परिमाण (लि/व्य/दिन) (LPCD)	पानीको गुणस्तर	विश्वसनियता महिना /वर्ष
(पहिलो स्तर) राम्रो	१५ मिनेट सम्म	४५ लिटर वा सो भन्दा माथी	राम्रो प्रदुषण हुने संभावना नरहेको भएमा	निरन्तर
(दोश्रो स्तर) स्वीकार्य	१६ देखि ३० मिनेट सम्म	२५ देखि ४४ लिटर सम्म	मध्यम प्रदुषण हुने संभावना भएमा	१ महिना सम्म सुक्ने
(तेश्रो स्तर) नराम्रो	३१ देखि ४५ मिनेट सम्म	१५ देखि २४ लिटर सम्म	नराम्रो प्रदुषण हुने उच्च संभावना भएमा	१ देखि २ महिना सम्म सुक्ने
(चौथो स्तर) धेरै नराम्रो	४५ मिनेट भन्दा माथी	१५ लिटर भन्दा कम	धेरै नराम्रो वर्तमानमा प्रदुषण अवस्थामा रहेको भएमा	२ महिना भन्दा वढि सुक्ने

यस गा.वि.स.मा उपलब्ध खानेपानीको सुविधास्तर वर्गीकरण निम्न तालिकामा देखाइएको छः

तालिका ८
गा.वि.स.मा उपलब्ध खानेपानीको सुविधास्तर वर्गीकरण

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	प्रथम सुविधास्तर		दोस्रो सुविधास्तर		तेस्रो सुविधास्तर		चौथो सुविधास्तर	
		घरधुरी	%	घरधुरी	%	घरधुरी	%	घरधुरी	%
१	६६	०	०.०	२०	३०.३	४६	६९.७	०	०.०
२	४७	०	०.०	४७	१००.०	०	०.०	०	०.०
३	११३	०	०.०	३६	३१.९	०	०.०	७७	६८.१
४	८४	०	०.०	७४	८८.१	१०	११.९	०	०.०
५	१४४	०	०.०	५३	३६.८	१९	१३.२	७२	५०.०
६	८४	०	०.०	९	१०.७	३१	३६.९	४४	५२.४
७	१४८	०	०.०	९७	६५.५	५०	३३.८	१	०.७
८	१२२	०	०.०	११२	९१.८	१०	८.२	०	०.०
९	१३०	०	०.०	१३०	१००.०	०	०.०	०	०.०
जम्मा	९३८	०	०.०	५७८	६१.६	१६६	१७.७	१९४	२०.७

यस तालिकामा देखाइए जस्तै खानेपानीको सुविधास्तरको हिसाबमा यस गा.वि.स.मा प्रथम सुविधास्तर उपलब्ध घरधुरी छैनन । दोस्रो सुविधास्तर प्राप्त गरेका घरधुरी ६१.६ प्रतिशत अर्थात ५७८ रहेका छन् भने तेस्रो सुविधास्तर प्राप्त गरेका घरधुरी १७.७ प्रतिशत अर्थात १६६ रहेका छन् । त्यसै गरी चौथो सुविधास्तर प्राप्त गरेका घरधुरी २०.७ प्रतिशत अर्थात संख्या १९४ रहेका छन् ।

३.२.३ विद्यमान खानेपानीको योजनाहरूको अवस्था

यस गा.वि.स.मा जम्मा ८ वटा खानेपानी योजनाहरू संचालनमा रहेको देखिन्छ । यी योजनाहरू मध्ये ५ ग्राभिटी योजनाहरू र ३ लिफ्टिङ योजनाहरू रहेका छन् । योजनाको वर्तमान अवस्था, संचालन स्तर र योजनाको अवधि अनुसूची ९ मा विस्तृत रूपमा र सारांशमा तालिका ११ मा उल्लेख गरीएको छ ।

तालिका १०

विद्यमान खानेपानी योजनाको वर्तमान अवस्था

क्र.सं.	शीर्षक	आयोजनाको संख्या
१.	सेवाको अवस्था	
	क) राम्रो	६ वटा
	ख) आंशिक	१ वटा

	ग) बन्द भएको	१ वटा
२.	भौतिक अवस्था	
	क) राम्रो	१ वटा
	ख) सन्तोषजनक	५ वटा
	ग) नराम्रो	२ वटा
३.	सुधारको आवश्यकता	
	क) भएको	८ वटा
	ख) नभएको	-
४.	पाइपलाइनमा चुना जम्ने समस्या	
	क) भएको	३ वटा
	ख) नभएको	५ वटा
५.	पाइप लाइनमा पानीको चुहावट	
	क) नचुहिएको	३ वटा
	ख) केही ठाउँमा चुहिने	२ वटा
	ग) धेरै ठाउँमा चुहिने	३ वटा

माथिको तालिकामा देखाइए जस्तै यस गा.वि.स. मा विद्यमान खानेपानी योजनाहरूको सञ्चालनको सवालमा लेखाजोखा गर्दा मात्र ५ वटा योजनाबाट स्थानीयले प्राप्त गरेको सेवा राम्रो रहेको पाइयो । एउटा लिफ्टिङ योजनाको भौतिक अवस्था राम्रो हुदाहुँदै पनि भोल्टेजको कमीले बन्द हुन पुगेको पाइयो । सबै योजनाहरूमा कुनैकुनै प्रकारको सुधार गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । तालिकामा देखाईएजस्तै विभिन्न योजनाहरूमा समयोचित मर्मत सम्भार गर्न सकेको खण्डमा स्थानीयले प्राप्त गरिरहेको सुविधा अभै सहज बन्न जाने देखिन्छ । त्यसैले अबका कार्यक्रम यो दिशामा पनि केन्द्रित रहनु पर्ने देखिन्छ ।

तालिका १२
खानेपानी योजना संरचनाको संचालन स्तर

क्र.सं.	संचालन स्तर	धारा	इन्टेक	आरभिटि	अन्य संरचना	जम्मा
१	राम्रो	१५	८	२	६	३१
२	सन्तोषजनक	५१	४	४	२	६१
३	नराम्रो	०	०	१	०	१
जम्मा		६६	१२	७	८	९३

योजनाहरूमा भएका कूल ९३ वटा संरचनाहरू मध्ये १५ वटा धारा, ८ वटा इन्टेक, २ वटा पानी जम्मा गर्ने मुख्य ट्यांकी (आर.भि.टि) र अन्य ६ वटा संरचनाहरूको अवस्था राम्रो भएको देखिन्छ भने ५१ वटा धारा, ४ वटा इन्टेक र ४ वटा पानी जम्मा गर्ने मुख्य ट्यांकी (आर.भि.टि) र २ वटा अन्य संरचनाहरूको अवस्था सन्तोषजनक भएको देखिन्छ। त्यस्तै ११ वटा धारा, ३ वटा इन्टेक र ५ वटा पानी जम्मा गर्ने मुख्य ट्यांकी (आर.भि.टि) लगायतका संरचनाहरूको अवस्था नराम्रो भएको देखिन्छ तसर्थ नराम्रो र सन्तोषजनक अवस्थामा रहेका संरचनाहरूको यथोचित सुधारमा ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ।

३.२.४ सम्भावित खानेपानी आपूर्तिको विकल्पहरू

भी-वास प्लान तयार गर्ने क्रममा गरिएको अध्ययनमा यस गा.वि.स.का बस्तीहरूलाई उपलब्ध भएका वा हुनसक्ने पानीका स्रोतहरूको रूपमा कूल ७२ वटा मुलहरू रहेको तथ्य भेटिएको छ। उपलब्ध पानीका स्रोतहरूको अवस्थाको विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी स्रोतहरू वार्ड नं. १ मा १२ वटा छन् भने सबैभन्दा कम वडा नं. ४ र ८ मा ३, ३ वटा मुलहरू रहेका छन्। पानीका स्रोतहरूको विस्तृत विवरण अनूसूची ६ मा दिइएको छ।

३.३ स्वच्छता र सरसफाई

हाम्रो देशका अधिकांश गा.वि.स.हरूमा विद्यमान घरायसी र वातावरणीय सरसफाई एक चुनौतीको रूपमा रहेको कुरा हामीबाट छिपेको छैन। यसरी घरायसी र वातावरणीय सरसफाई कायम गर्न शौचालयको भूमिका महत्त्वपूर्ण हुने गर्छ। यस गा.वि.स. मा घरायसी र संस्थागत शौचालयको अद्यावधिक स्थिति अबको खण्डमा व्याख्या गरिएको छ।

अ) घरायसी शौचालय

घरायसी सरसफाईको सवालमा शौचालयको भूमिका सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण हुने गर्दछ। हाम्रो देशको सन्दर्भमा विगतमा उचित र व्यवस्थित शौचालयको अभावमा भाडा पखाला लगायतका महामारीहरूको संक्रमणले धेरै बालबालिकाले अकालमा ज्यान गुमाएको तथ्य हामीबाट छिपेको छैन। व्यवस्थित शौचालय घरको सान र परिवारका सदस्यको स्वास्थ्यको कडीको रूपमा रहेको हुन्छ। यस गा.वि.स.का कूल ९३८ घरधुरीमा उपलब्ध शौचालयको प्रकृतिलाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ :

तालिका ९
घरायसी शौचालयको अवस्था

वार्ड नं.	घरधुरी	शौचालय संख्या		
		स्थायी	खाल्टे	जम्मा
१	६६	४७	१९	६६
२	४७	३५	१२	४७
३	११३	५५	४५	१००
४	८४	२६	५८	८४
५	१४४	१२३	२१	१४४
६	८४	६५	१९	८४
७	१४८	१२१	२३	१४४
८	१२२	१००	२२	१२२
९	१३०	११५	१५	१३०
जम्मा	९३८	६८७	२३४	९२१
प्रतिशत	१००.०	७३.२	२४.९	९८.२

माथिको तालिकामा देखाइए अनुसार यस गा.वि.स.का बहुसंख्यक अर्थात् ६८७ (७३.२%) घरधुरीहरूमा पक्की अर्थात स्थायी शौचालय उपलब्ध छ भने २३४ (२४.९%) घरहरूमा कच्ची अर्थात खाल्टे शौचालय उपलब्ध रहेको छ । यसरी यस गा.वि.स. का सबै घरधुरीहरूमा शौचालय उपलब्ध नभएको तथ्य खुल्न आउँछ । त्यसैले शौचालयको निर्माण र कच्ची शौचालयको स्तरोन्नति सरसफाईको दृष्टिकोणबाट यस गा.वि.स.को अहिलेको प्रमुख आवश्यकता रहेको देखिन्छ ।

३.३.२ गाविसमा सरसफाईको अवस्था

सबै घरपरिवारले चर्पीको नियमित प्रयोग गर्ने, महत्वपूर्ण अवस्थामा सावुन पानीले हात धुने, घरायसी तहमा पिउने पानी शुद्धिकरण गरी पिउने, व्यक्तिगत सरसफाई कायम गर्ने, घरभित्र तथा बाहिरका ठोस फोहर मैला खाडलमा फाल्ने, खेर गएको पानीको उचित व्यवस्थापन गर्ने, भांडा सुकाउने चांग भएका र धुवा रहित चुल्हो भएका (गोबर ग्यांस, प्राकृतिक ग्यांस वा अन्य समेत) लाई पूर्ण सरसफाईका सूचकहरूको रूपमा परिभाषित गर्ने गरिन्छ यस गा.वि.स.का कुल ९३८ घरधुरीमा व्यवहारमा रहेको पूर्ण सरसफाईका विभिन्न सूचकहरूको स्थिति निम्न तालिकामा देखाइएको छ :

तालिका १०

पूर्ण सरसफाईका सूचकहरूको स्थिति

वार्ड नं.	घरधुरी	सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्ने	भाडा सुकाउने चाड भएका	फोहोर फाल्ने खाडल	भाडा माफ्ने स्थान भएका	पानी शुद्धिकरण गर्ने	हात धुने ठाउँ भएका	करेसावारी व्यवस्थापन	खेर गएको पानी प्रयोग गर्ने	खानेकुरा व्यवस्थापन गर्ने
१	६६	१५	१४	०	१८	०	२४	६६	०	६६
२	४७	७	१२	३	३८	०	४२	३३	०	४७
३	११३	५	१७	०	१७	०	२२	९८	०	९८
४	८४	३५	४	६	१	३९	६९	४५	०	८४
५	१४४	७	२६	०	१२	०	१९	५३	०	१४४
६	८४	११	४	५	२८	२३	७२	५८	०	८२
७	१४८	१९	३८	७	२९	३२	११५	१०८	०	१२१
८	१२२	१३	६१	६	४३	३२	५५	१०१	०	५०
९	१३०	२५	३६	०	१८	३३	५०	१०७	०	९१
जम्मा	९३८	१३७	२१२	२७	२०४	१५९	४६८	६६९	०	७८३
प्रतिशत	१००.०	१४.६	२२.६	२.९	२१.७	१७.०	४९.९	७१.३	०.०	८३.५

माथिको तालिका अनुसार यस गा.वि.स.का ९३८ घरधुरीहरू मध्ये सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्ने घरधुरी जम्मा १४.६ प्रतिशत, भाडा सुकाउने चाड भएका घरधुरी २२.६ प्रतिशत, फोहोर फाल्ने खाडल भएका घरधुरी २.९ प्रतिशत, भाडा माफ्ने स्थान भएका घरधुरी २१.७ प्रतिशत, पानी शुद्धिकरण गर्ने घरधुरी १७.० प्रतिशत, हात धुने ठाउँ भएका घरधुरी ४९.९ प्रतिशत, करेसावारी व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी ७१.३ प्रतिशत, खेर गएको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी ० प्रतिशत र खानेकुरा व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी ८३.५ प्रतिशत रहेका छन् । यी तथ्याङ्कबाट के कुरा प्रष्ट हुन्छ भने निबुवाखर्क गा.वि.स. मा पूर्ण सरसफाईका सूचकहरूको अवस्था तुलनात्मक रूपमा निकै कमजोर किसिमको रहेको छ । त्यसैले अबका कार्यक्रमहरू यिनै सूचकहरूको स्थितिलाई अभि सुधार गर्ने किसिमका हुनुपर्ने देखिन्छ ।

३.३.३ सार्वजनिक र संस्थागत शौचालय

कुनैपनि ठाउँको वातावरणीय सरसफाई कायम गर्न घरायसी शौचालय जस्तै संस्थागत शौचालयको भूमिका महत्त्वपूर्ण हुने गर्छ । यस गा.वि.स.मा विद्यालयहरू, विभिन्न सरकारी कार्यालय लगायत विविध उद्देश्य लिएर स्थापित भएका विभिन्न किसिमका सामाजिक संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका छन् । हाल यस गा.वि.स.का विभिन्न संस्थाहरूमा रहेको शौचालयको अवस्था निम्नानुसार छ :

तालिका १४

संस्थागत शौचालयको अवस्था

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	वडा नं.	गाउँको नाम	कार्यालयको प्रकार	आफ्नै कार्यालय भवन	शौचालय	पानीको सुविधा	लैङ्गिक मैत्री	अपाङ्ग मैत्री	फोहोरसैला व्यवस्थापन
१	गा.वि.स. भवन	५	ठुलो निबुवा	सरकारी	छ	छ	छ	छ	छैन	जथाभावी फाल्ने
२	अतिरिक्त हुलाक	५	ठुलो निबुवा	सरकारी	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	जथाभावी फाल्ने
३	लाकुरीपिपल युवा क्लब	९	ग्वादी	सार्वजनिक	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	खाल्डोमा फाल्ने
४	स्वास्थ्य चौकी	५	निबुवा	सरकारी	छ	छ	छ	छ	छैन	खाल्डोमा फाल्ने
५	जनज्योति युवा परिवार	५	कराडदी	सार्वजनिक	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	जथाभावी फाल्ने
६	जनकल्याण युवा क्लब	३	नेवारडाँडा	सार्वजनिक	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	जथाभावी फाल्ने

माथिको तालिकामा देखाइएजस्तै यस गा.वि.स. मा छ वटा सरकारी र सार्वजनिक संस्थाहरू रहेकोमा दुईवटामा मात्र शौचालय बनाइएको छ, ती दुईवटै शौचालयमा पानीको सुविधा उपलब्ध छ । यसबाहेक दुईवटै शौचालय लैङ्गिकमैत्री छैन तर विडम्बना अपाङ्गमैत्री भने छैनन ।

यसका अलावा छवटा संस्थाहरू मध्ये दुईवटामा मात्र फोहोर खाल्डोमा फाली व्यवस्थापन गर्ने गरिएको पाइयो । बाँकी चारवटामा चाहिँ फोहोर जथाभावी फाल्ने गरेको पाइयो जसबाट गा.वि.स. मा वातावरणीय सरसफाई कायम गर्न ठुलो चुनौती कायमै रहेको छ ।

३.४. गाविसको वाश योजना

गा.वि.स. अवस्थाको विश्लेषण पछि, भिवाससीसीले चरणबद्ध कार्यतालिका अनुसार सहभागितात्मक प्रक्रियाबाट भि.वास. योजना तयार पारेको छ । स्थानीय जनताको चाहना, संभावना, प्राविधिक र सामाजिक सहजता जस्ता तत्वहरू पनि योजना तर्जुमा गर्दा विचार गरिएको थियो । समुदायको आवश्यकता पहिचान गा.वि.स. स्तरिय योजना तर्जुमा गोष्ठी मार्फत गरिएको थियो । उक्त योजना भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा मात्र केन्द्रित नरहेर मूल संरक्षण र क्षमता विकास जस्ता क्षेत्रमा पनि केन्द्रित रहेको थियो । यस्तैगरी तालिका १३ र अनुसुचि ११ ले गा.वि.स.को ५ वर्षको योजनाको बारेमा जानकारी दिइएको छ ।

३.४.१ खानेपानी आपूर्तिका लागि प्रस्तावित योजनाहरू

निबुवाखर्क गाबिसमा उपलब्ध खानेपानीको सुविधास्तरलाई मध्यनजर गरी गाबिसमा थप नयां १७ वटा खानेपानीका योजनाहरू प्रस्ताव गरी पञ्चवर्षिय योजनामा समावेश गरिएका छन् । उक्त प्रस्तावित योजनाहरूले गाबिसका १ देखी ९ वटै वडाका घरधुरीहरूलाई सफा सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध हुने सम्भावना देखिन्छ । गाबिसमा खानेपानी योजनामा प्रस्ताव गरिएका योजनाहरूको विस्तृत विवरण तालिका नं. १३ र अनुसूची ११ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका १३
प्रस्तावित खानेपानी योजनाहरूको विवरण

प्रा. क्रम	योजनाको नाम	वडा नं	योजनाको प्रकार	लाभान्वित टोलहरू	लाभान्वित घरधुरी			
					क्रमा	दिएप	पीएल	अन्य
१	डुढेखोला खा.पा.यो.	७,८	ग्राभिटी	सबै टोल	२७०	२	११२	१५६
२	खोलाखर्क लिफ्टड खा.पा.यो.	५	लिफ्टड	७ टोल	७२	३७	२७	८
३	दाउन्नेखोला वारिपारी खा.पा.यो.	३	ग्राभिटी	३ टोल	८६		५२	३४
४ क	छरक खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	१ टोल	३८		३८	
४ ख	पोखरीथिम भोर्तोक खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	१ टोल	१०			१०
४ ख	कलमचौर खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	१ टोल	८			८
४ ख	बुढाघरथर तल्लो बाँभोवारी खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	१ टोल	१२			१२
४ ख	रुसिडाँडा खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	१ टोल	१३			१३
५	छहराखोला केदी गुफाखोला खा.पा.यो.	५	ग्राभिटी	५ टोल	७२	११	२	५९
६	ठुलोखोला खा.पा.यो.	१	ग्राभिटी	३ टोल	६६		२०	४६
७	मजुवाखोला खा.पा.यो.	२	ग्राभिटी	४ टोल	४७		२९	१८
८	पाखापानी खा.पा.यो.	४	ग्राभिटी	३ टोल	२०		१३	७
९	टोकन्दी सिमलपानी सानापानी खा.पा.यो.	९	ग्राभिटी	२ टोल	१३०	४५	७१	१४
१०	छिस खा.पा.यो.	४	ग्राभिटी	१ टोल	५०		४७	३
११	आकाशे टंकी मर्मत	५	आरडब्ल्यूए च	२ टोल	४४	३९		५

३.५ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण

निबुवाखर्क गा.वि.स.लाई सडक निर्माण, जंगल फडानी, वर्षाको भल तथा बाढी र अपर्याप्त वातावरण संरक्षणका कारणले गर्दा जलवायु परिवर्तनले प्रत्यक्ष असर गर्ने देखिन्छ । हाल

भइरहेको जलवायु परिवर्तनका असरहरु अझ आक्रामक हुने संभावना रहेको देखिन्छ। यसबाट प्रत्यक्ष असर हुने क्षेत्रहरु विशेषगरी कृषि, वन जंगल, जलस्रोत र उर्जा, स्वास्थ्य र जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु पर्दछन्। गा.वि.स.मा वन जंगलको अवस्था निकै सन्तोषजनक अवस्थामा छ। विविध कारणले पानीका मुहानहरु सुक्ने क्रममा छ। बेला बेलामा जाने विभिन्न खाले पहिरो र सडक निर्माणका कारणले वातावरणलाई प्रत्यक्ष रूपमा असर परिरहेको छ।

जलवायु परिवर्तनका कारण यस गा.वि.स. मा विगतमा घटेका जोखिमका घटनाहरु, तिनको स्थानीयमा परेको प्रभाव र ति जोखिमका घटनाहरुबाट सिर्जित समस्याहरुको प्रभाव कम गर्नको लागि स्थानीयले देखाएको प्रतिक्रियालाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १६

जलवायु परिवर्तनका घटनाको प्रभाव र स्थानीयको प्रतिक्रिया

वडा नं	वर्ष	प्रकोप	स्थानीय वातावरण र सुविधाहरुमा परेको प्रभाव	असर कम गर्न स्थानीय प्रतिक्रिया
१	२०७०	बाढी	खानेपानी प्रणालीमा असर	

विगतमा घटेका जोखिमका घटनाहरुमा स्थानीय बासिन्दाको सिकाई र प्रतिक्रिया थाहा पाइसकेपछि उनीहरु सँगै सामुहिक रूपमा छलफल गरि गाविस वाश योजनामा सम्मिलित गर्नुपर्ने जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण का उपाय र विकल्पहरुको पहिचान गरिएको थियो जुन कुराहरुलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १७

जलवायु परिवर्तनका घटनाको प्रभाव र स्थानीयको प्रतिक्रिया

जोखिम	स्थानीयमा परेको असर	प्रभावित समुदाय	जोखिमको अवस्था	न्यूनीकरणका उपायहरु
मुल सुक्ने	खानेपानी प्रणालीमा असर	वडा नं १ को महिनडाँडाका जनता	मध्यम	पुनर्भरण पोखरी निर्माण

यस प्रकारका जलवायु परिवर्तनले गर्दा आईपरेका विविध पकृतिका समस्याहरुलाई न्यूनीकरण गर्न वातावरणीय सुरक्षाको योजनाका विभिन्न क्रियाकलापहरु तय गरिएका छन्। त्यस्ता क्रियाकलापहरुमा वृक्षारोपण, पानीको उचित निकास, भल एवं पहिरो नियन्त्रणका साथमा

पुनर्भरण पोखरी निर्माण गर्ने रहेका छन् । वातावरणीय सुरक्षाको योजना अन्तर्गत तर्जुमा गरिएका क्रियाकलापहरु तलको तालिका तथा अनुसूचि नं. १२ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका १८

सम्भावित वातावरणीय सुरक्षाको योजना

क्र.सं.	योजनाको प्रकार	संख्या	लाभान्वित वडा नं.	सञ्चालन गरिने क्रियाकलापहरु
१	संस्थागत सरसफाई	३१	सबै वडा	शौचालय निर्माण
२	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन	१३	वडा नं ३ र ८ बाहेक सबै	पुनर्भरण पोखरी निर्माण
३	वातावरणीय संरक्षण तथा प्रकोप न्यूनीकरण	१४	सबै वडा	वृक्षारोपण र पहिरो तथा भल नियन्त्रण

माथिको तालिकामा देखाइएजस्तै यस गा.वि.स. मा सम्भावित वातावरणीय सुरक्षाको योजनाका रूपमा ३ प्रकारका योजनाहरु तर्जुमा गरिएको छ, सबै वडाहरु लाभान्वित हुने गरी संस्थागत सरसफाई शीर्षकमा ३१ वटा शौचालय निर्माण गर्ने योजनाहरु तर्जुमा गरिएका छन् । त्यस्तै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन शीर्षकमा वडा नं ३ र ८ बाहेक सबै वडाहरु लाभान्वित हुने गरी १३ वटा पुनर्भरण पोखरी निर्माणका योजना, वातावरणीय संरक्षण तथा प्रकोप न्यूनीकरण शीर्षकमा सबै वडाहरु लाभान्वित हुने गरी १४ वटा वृक्षारोपण र पहिरो तथा भल नियन्त्रणका योजनाहरु तर्जुमा गरिएका छन् ।

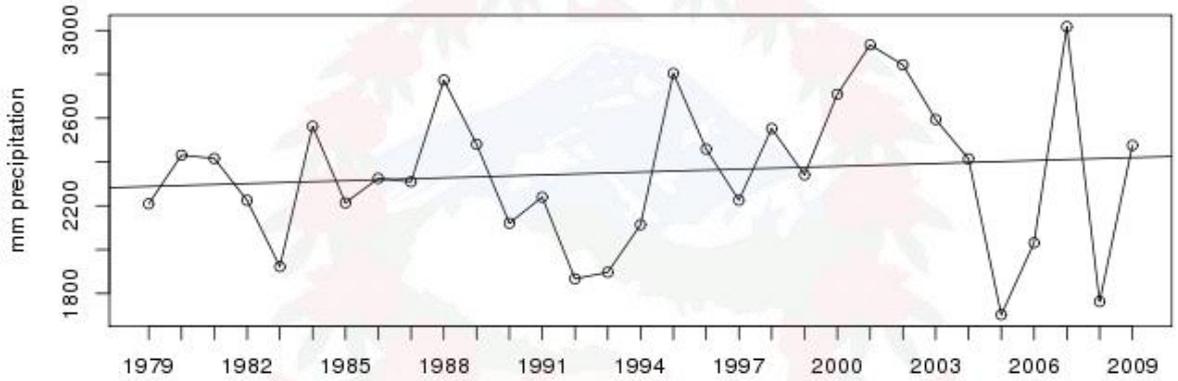
३.६ स्याङ्जा जिल्लाको वर्षात तथा तापक्रम

वर्षा र तापक्रमको तथ्यांक जल तथा मौषम बिज्ञान विभाग अन्तर्गतका मौषम मापन केन्द्रबाट लिएको हो । यो तथ्यांक उक्त विभागको वेबसाइटको जलवायु पोर्टलमा उपलब्ध छ । स्याङ्जा जिल्लाको हकमा चापाकोट, तिसेदी, स्याङ्जा, डाँडास्वाँरा र वालिङ्ग गरि पाँच ठाउँमा मौषम केन्द्र राखिएको छ, चित्रमा प्रस्तुत वर्षातको तथ्यांक उक्त चारै ठाउँका केन्द्रका तथ्यांकहरुको वार्षिक औसत हो भने तापक्रम को तथ्यांक भने चापाकोट र स्याङ्जा गरि दुईवटा केन्द्रको मात्र रहेको छ ।

क) वर्षा

चित्र १ मा सन १९७९ देखि २००९ सम्मको वार्षिक औषत वर्षात देखाइएको छ । अवलोकन गरिएको औसत वार्षिक वर्षात १७०० मिलि देखि ३००० मिलि को बीचमा रहेको छ । २००७ र

२००१ मा अधिकतम परिमाणमा वर्षा भएको देखिएको छ भने २००५ र २००८ मा अन्य वर्षको तुलनामा न्युन परिमाणमा वर्षा भएको देखिन्छ। तीस वर्षको अवधिमा करिब करिब १०० मिलिको दरले वर्षाको परिमाणमा वृद्धि भएको देखिएको छ। त्यस्तै, गत पाँच वर्षमा वार्षिक वर्षाको परिमाणमा अति नै उतारचढाव देखिएको छ (२००७ र २००१ मा अत्याधिक वर्षा भएको देखिन्छ भने २००५ र २००८ मा न्युनतम वर्षा भएको देखिएको छ।) जसले भविष्यमा हुनसक्ने वर्षाको प्रवृत्तिको भरपर्दो अनुमान गर्न नसकिने बनाएको छ।

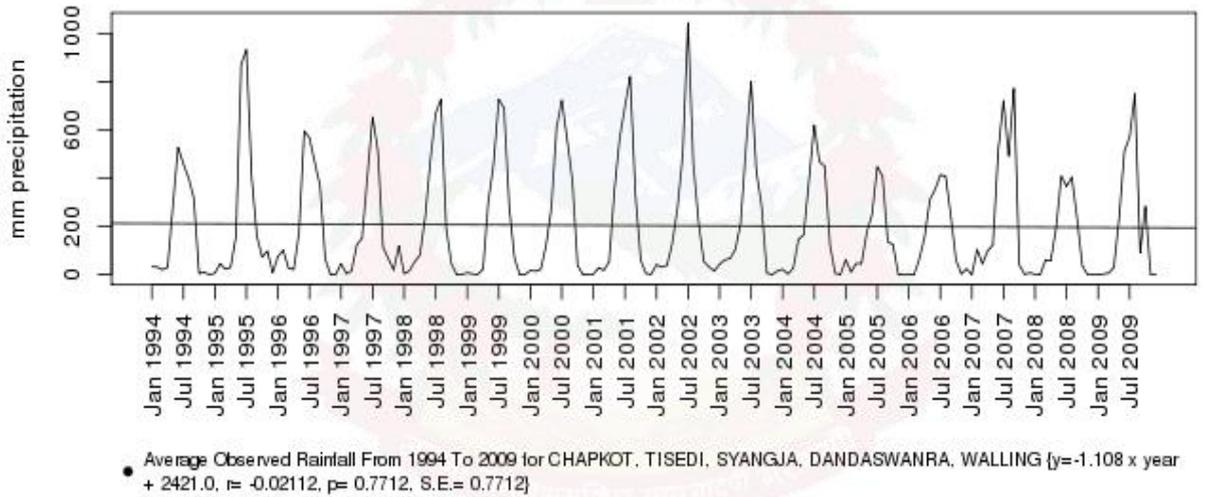

Mean Observed Rainfall From 1979 To 2009 Months January February March April May June July August September
 • October November December for CHAPKOT, TISED1, SYANGJA, DANDASWANRA, WALLING {y=4.386 x year -6391.0, r= 0.118, p= 0.5274, S.E.= 0.5274}

१९७९ देखि २००९ सम्मको वार्षिक औसत वर्षा

ख) मासिक औसत वर्षात (१९९४ देखि २००९)

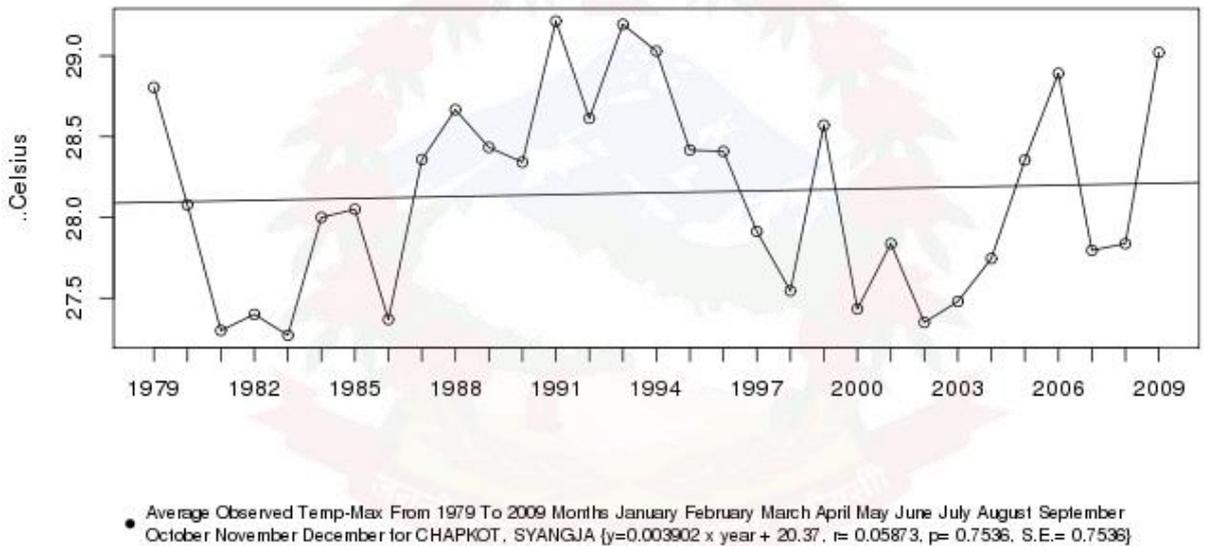
ग्राफ २ मा सन् १९९४ देखि २००९, १५ वर्षको मासिक वर्षातको फरक प्रस्तुत गरिएको छ उच्च वर्षात गर्मी यामको मनसुनको समय, बैशाख महिना देखि भाद्र महिना सम्म देखिन्छ मनसुनको बेलाको मासिक सबभन्दा बढी वर्षातको औसत ५०० - ८०० मिलिमिटर देखिन्छ। १९९५ र २००२ मा हिउँदको सबभन्दा उच्च वर्षात भएको थियो भने अन्य हिउँदमा खासै वर्षा भएको देखिदैन। विशेष गरि २००९ को हिउँदमा लामो खडेरी परेको देखिन्छ।

१९९४ देखि २००९ सम्मको मासिक वर्षातको औसत

ख) अधिकतम तापक्रम

ग्राफ ३ मा चापाकोट र स्याङ्जा गरि दुईवटा केन्द्रको १९७९ देखि २००९ सम्मको अवधिको वार्षिक अधिकतम तापक्रमको औसत तथ्याङ्क प्रस्तुत गरिएको छ। अधिकतम तापक्रम २७ देखि २९.५ डिग्री सेल्सियस रहेको देखिन्छ। तीस वर्षको अवधिमा अधिकतम तापक्रम १९९१ र १९९३ मा करिब २९.५ डिग्री सेल्सियस तापक्रम देखिन्छ भने समग्र तीस वर्षको अधिकतम तापक्रमको औसत करिब ०.५ डिग्री सेल्सियसका दरले बढ्दै गएको देखिन्छ। जल तथा मौसम विज्ञान विभागको वेबसाइटमा न्यूनतम तापक्रमको ग्राफ पनि उपलब्ध छ।

१९७९ देखि २००९ सम्मको अधिकतम तापक्रमको औसत

३.७ विस्तृत क्रियाकलापहरू सहित पहिलो वर्षको योजना

यस निबुवाखर्क गा.वि.स. मा विद्यमान खानेपानी र सरसफाईको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै विभिन्न क्रियाकलापहरूको तर्जुमा गरिएको छ । माथि उल्लेखित सम्भावित वातावरणीय सुरक्षाको योजनाहरूका अलावा पानीको स्रोत संरक्षण शीर्षकमा मूल संरक्षण योजनाहरू र क्षमता विकास शीर्षकमा तालिम र अभिमुखिकरणका योजनाहरू तर्जुमा गरिएका छन् ।

तालिका १९

प्रस्तावित वातावरणीय संरक्षणका अन्य योजनाहरू

क्र.सं.	योजनाको प्रकार	संख्या	लाभान्वित वडा नं.	सञ्चालन गरिने क्रियाकलापहरू
१	मुलहरूको संरक्षण	३४	सबै वडा	पानीको स्रोत संरक्षण
२	तालिम	९	पुरै गा.वि.स.	क्षमता विकास
३	भ्रमण	९	पुरै गा.वि.स.	क्षमता विकास

माथिको तालिकामा देखाइएजस्तै यस गा.वि.स. मा वातावरणीय संरक्षणका सवालमा २ प्रकारका योजनाहरू तर्जुमा गरिएको छ । पानीको स्रोत संरक्षण शीर्षकमा सबै वडा लाभान्वित हुने गरी ८५ वटा मूल संरक्षण योजनाहरू प्रस्ताव गरिएका छन् । क्षमता विकास शीर्षकमा पुरै गा.वि.स. लाभान्वित हुने गरी ९ वटा भ्रमण र तालिमका योजनाहरू सञ्चालन गर्ने प्रस्ताव गरिएका छन् ।

यसप्रकारले तर्जुमा गरिएका क्रियाकलापहरूलाई भिवाससिसिले कार्यान्वयन गराउनेछ । यो गाविस खुल्ला दिशामुक्त भोषणा भैसकेको धेरै भएपनि पूर्ण सरसफाईका सबैजसो सुचकहरू पुरा गर्न बाँकि नै देखिन्छन् । पूर्ण सरसफाईका सबैजसो सुचकहरू पुरा गर्न आवश्यक सबै क्रियाकलापहरू सम्पन्न गरी गाविसलाई पुर्ण सरसफाई युक्त गाविस बनाउनको लागि भिवाससिसिले तपशिल बमोजिमका वडाहरूमा पूर्ण सरसफाईका सुचकहरू पूरा गरि पूर्ण सरसफाई घोषणा निम्नानुसारले गर्ने रणनीतिक कार्ययोजना तयार गरेको छ :

तालिका २०

गा.वि.स.का. प्रस्तावित पूर्ण सरसफाई घोषणाको समयसीमा

क्र.सं.	वडा	पूर्ण सरसफाई घोषणाको समयसीमा
१	वडा नं १	२०७२ चैत्र मसान्त
२	वडा नं २	२०७२ चैत्र मसान्त

भिवास योजना निबुवाखर्क, स्याङ्जा

३	वडा नं ३	२०७२ चैत्र मसान्त
४	वडा नं ४	२०७२ मंसिर मसान्त
५	वडा नं ५	२०७२ चैत्र मसान्त
६	वडा नं ६	२०७२ चैत्र मसान्त
७	वडा नं ७	२०७२ चैत्र मसान्त
८	वडा नं ८	२०७२ चैत्र मसान्त
९	वडा नं ९	२०७२ चैत्र मसान्त

अनुसुची १ क : टोल स्तरिय घरधुरी विवरण

सि.नं.	वार्ड नं.	टोलको नाम	टोलको कोड	दलित घरधुरी	जनजाती घरधुरी	अन्य घरधुरी	जम्मा घरधुरी	खानेपानी सुविधा पुगेका	खानेपानी सुविधा नपुगेका
१	१	गोरुडाँडा आँधिमन	39005201C01	१	९	०	१०	०	१०
२	१	डुम्रेचौर	39005201C02	०	४	३२	३६	०	३६
३	१	मोहनडाँडा	39005201C03	०	७	१३	२०	२०	०
				१	२०	४५	६६	२०	४६
९	२	बेतेनी	39005202C01	०	७	८	१५	०	१५
१०	२	बाच्छाला	39005202C02	०	४	२	६	६	०
११	२	कडडू	39005202C03	०	१	०	१	१	०
१२	२	जलुके	39005202C04	०	१७	८	२५	२५	०
				०	२९	१८	४७	३२	१५
१६	३	हुक्तुम	39005203C01	०	०	२४	२४	०	२४
१७	३	रुपाखानी	39005203C02	०	३०	१०	४०	०	४०
१८	३	नेवार डाँडा	39005203C03	०	२२	०	२२	२२	०
१९	३	सल्यान धारा	39005203C04	२	१	०	३	३	०
२०	३	सिसा खानी	39005203C05	०	९	०	९	९	०
२१	३	डाँडा	39005203C06	१	५	०	६	६	०
	३	नयाँघर टोल	39005203C07	१	०	८	९	९	०
				४	६७	४२	११३	४९	६४
२५	४	भेरुखान माथिल्लो टोल	39005204C01	०	०	३	३	३	०
२६	४	खान्दुला	39005204C02	०	५	४	९	९	०
२७	४	बज्जरे	39005204C03	०	३	०	३	०	३
२८	४	गिजिडाँडा	39005204C04	०	७	०	७	०	७
	४	भेरुखान	39005204C05	०	०	१२	१२	१२	०
	४	मोतीचौर	39005204C06	०	४७	३	५०	५०	०
				०	६२	२२	८४	७४	१०
२९	५	तराम टोल	39005205C01	१	६	३	१०	०	१०
३०	५	पाँडेवारी टोल	39005205C02	०	१९	०	१९	०	१९
	५	भट्टराई डाँडा	39005205C03	३	०	०	३	०	३
	५	वल्लो टोल	39005205C04	११	०	०	११	०	११
	५	पुच्छार टोल	39005205C05	११	०	०	११	०	११
	५	माभटोल	39005205C06	१०	०	०	१०	०	१०
	५	बारघरी	39005205C07	१	२	५	८	०	८
	५	सानो निबुवा	39005205C08	०	२	१७	१९	०	१९
	५	चारघरटोल	39005205C09	११	०	११	२२	२२	०
	५	सिरानघरटोल	39005205C10	०	०	१०	१०	१०	०
	५	गाखर्क	39005205C11	०	०	१९	१९	१९	०
	५	खान्दुला	39005205C12	०	०	२	२	२	०
				४८	२९	६७	१४४	५३	९१
३१	६	छरक	39005206C01	०	३८	०	३८	०	३८
३२	६	कमलचौर	39005206C02	०	०	७	७	०	७
३३	६	तल्लो खण्ड	39005206C03	०	०	४	४	०	४
	६	पोखरी थिम	39005206C04	०	०	१०	१०	०	१०
	६	बुढाघर टोल	39005206C05	०	०	६	६	०	६
	६	बाँभा बारी	39005206C06	०	०	५	५	५	०

सि.नं.	वार्ड नं.	टोलको नाम	टोलको कोड	दलित घरधुरी	जनजाती घरधुरी	अन्य घरधुरी	जम्मा घरधुरी	खानेपानी सुविधा पुगेका	खानेपानी सुविधा नपुगेका
	६	रेवकान्त	39005206C07	०	०	१	१	०	१
	६	रुसिडाँडा	39005206C08	०	०	१३	१३	०	१३
				०	३८	४६	८४	५	७९
३९	७	शेरा	39005207C01	०	५	११	१६	०	१६
४०	७	कुरुडचे तल्लो टोल	39005207C02	०	२०	२०	४०	०	४०
४१	७	कुरुडचे	39005207C03	०	१६	१६	३२	०	३२
४२	७	मौराते थर	39005207C04	०	०	२०	२०	०	२०
४३	७	माथिल्लो मुलाबारी	39005207C05	०	०	२४	२४	०	२४
४४	७	गोरुखर्क	39005207C06	०	३	०	३	०	३
४५	७	खानी	39005207C07	०	१	१२	१३	१३	०
				०	४५	१०३	१४८	१३	१३५
५६	८	माथिल्लो टोल	39005208C01	२	६७	१३	८२	०	८२
५७	८	विचको टोल	39005208C02	०	०	३०	३०	०	३०
५८	८	तल्लो टोल	39005208C03	०	०	१०	१०	०	१०
				२	६७	५३	१२२	०	१२२
६०	९	भुसाल टोल	39005209C01	०	०	११	११	०	११
६१	९	मगर बस्ती	39005209C02	०	२९	०	२९	०	२९
६२	९	ग्वादी	39005209C03	४५	४२	३	९०	९०	०
				४५	७१	१४	१३०	९०	४०
				१००	४२८	४१०	९३८	३३६	६०२

अनुसुचि २ विद्यालय सम्बन्धि विस्तृत विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	विद्यार्थी संख्या			शिक्षक संख्या			खानेपानी सुविधा	खानेपानी पर्याप्त छ/छैन	शौचालयको उपलब्धता	लैंगिक बाल मैत्री	उपलब्ध शौचालय सुविधाको पर्याप्तता
			छात्रा	छात्र	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा					
१	श्री शिक्षकल्याण उ.मा.वि.	९	१२९	९१	२२०	४	११	१५	छ	छैन	छ	छ	छैन
२	श्री कालिका मा.वि.	७	१५०	१२६	२७६	४	१०	१४	छ		छ	छ	छ
३	श्री बालविकास कोपिला प्रा.वि.	८	७२	४६	११८	६	४	१०	छ	छ	छ	छ	छ
४	श्री विद्याज्योति प्रा.वि.	६	१३	८	२१	२	०	२	छ	छ	छ	छ	छैन
५	श्री दूर्गादेवी प्रा.वि.	९	१०	१०	२०	२	१	३	छैन		छ	छैन	छ
६	श्री कालिका प्रा.वि.	३	३०	२४	५४	४	२	६	छ	छ	छ	छ	छ
७	श्री सरस्वती नि.मा.वि.	१	५१	४०	९१	२	६	८	छ	छ	छ	छ	छ
८	श्री बालकल्याण प्रा.वि.	३	२	२५	२७	४	२	६	छैन		छ	छ	छ
९	श्री सरस्वती नि.मा.वि.	५	७३	६२	१३५	३	६	९	छ	छैन	छ	छ	छ
जम्मा			५३०	४३२	९६२	३१	४२	७३					

अनुसुची ५ शौचालय तथा पूर्ण सरसफाई अवस्था

क्र. स.	वार्ड नं.	टोलको नाम	घरघुरी	शौचालय संख्या			सुधारिएको चुलो	भाडा सुकाउने चाड	फोहोर फाल्ने खाडल	भाडा माभ्ने स्थान	पानी शुद्धिकरण गर्ने	हात धुने ठाउँ	करेसावारी ब्यवस्थापन	खेर गएको पानी प्रयोग	खानेकुरा ब्यवस्थापन
				स्थायी	खाल्टे	जम्मा									
१	१	गोरुडाँडा आँधिमन	१०	८	२	१०	३	४	०	६	०	४	१०	०	१०
२	१	डुम्रेचौर	३६	२४	१२	३६	८	७	०	१०	०	१५	३६	०	३६
३	१	मोहनडाँडा	२०	१५	५	२०	४	३	०	२	०	५	२०	०	२०
			६६	४७	१९	६६	१५	१४	०	१८	०	२४	६६	०	६६
९	२	बेतेनी	१५	११	४	१५	२	६	१	१२	०	१४	१०	०	१५
१०	२	वाच्छाला	६	३	३	६	१	२	०	३	०	४	४	०	६
११	२	कडङ्	१	१	०	१	०	१	०	१	०	१	१	०	१
१२	२	जलुके	२५	२०	५	२५	४	३	२	२२	०	२३	१८	०	२५
			४७	३५	१२	४७	७	१२	३	३८	०	४२	३३	०	४७
१६	३	हुक्तुम	२४	८	१६	२४	०	०	०	०	०	०	२४	०	२४
१७	३	रुपाखानी	४०	१८	२२	४०	३	३	०	८	०	१२	३५	०	३५
१८	३	नेवार डाँडा	२२	२	७	९	१	६	०	२	०	३	९	०	९
१९	३	सल्यान धारा	३	३	०	३	०	१	०	१	०	०	३	०	३
२०	३	सिसा खानी	९	९	०	९	१	२	०	३	०	३	९	०	९
२१	३	डाँडा	६	६	०	६	०	२	०	२	०	१	९	०	९
	३	नयाँघर टोल	९	९	०	९	०	३	०	१	०	३	९	०	९
			११३	५५	४५	१००	५	१७	०	१७	०	२२	९८	०	९८
२५	४	भेरुखान माथिल्लो टोल	३	१	२	३	०	०	०	०	०	३	३	०	३
२६	४	खान्दुला	९	३	६	९	२	०	०	०	६	९	५	०	९
२७	४	बज्जरे	३	०	३	३	१	०	०	०	१	३	३	०	३
२८	४	गिजिङ्डाँडा	७	३	४	७	२	०	०	०	२	७	३	०	७
	४	भेरुखान	१२	६	६	१२	४	०	०	०	५	१२	६	०	१२
	४	मोतीचौर	५०	१३	३७	५०	२६	४	६	१	२५	३५	२५	०	५०
			८४	२६	५८	८४	३५	४	६	१	३९	६९	४५	०	८४
२९	५	तराम टोल	१०	१०	०	१०	१	२	०	१	०	१	०	०	१०
३०	५	पाँडेवारी टोल	१९	१९	०	१९	०	३	०	२	०	२	०	०	१९
	५	भट्टराई डाँडा	३	३	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	३
	५	बल्लो टोल	११	११	०	११	०	१	०	१	०	२	०	०	११
	५	पुच्छार टोल	११	११	०	११	१	२	०	१	०	२	०	०	११

क्र. स.	वार्ड नं.	टोलको नाम	घरधुरी	शौचालय संख्या			सुधारिएको चुलो	भाडा सुकाउने चाड	फोहोर फाल्ने खाडल	भाडा माभ्ने स्थान	पानी शुद्धिकरण गर्ने	हात धुने ठाउँ	करेसावारी ब्यवस्थापन	खेर गएको पानी प्रयोग	खानेकुरा ब्यवस्थापन
				स्थायी	खाल्टे	जम्मा									
	५	माभटोल	१०	१०	०	१०	१	२	०	२	०	३	०	०	१०
	५	वारघरी	८	४	४	८	०	१	०	०	०	१	०	०	८
	५	सानो निबुवा	१९	१०	९	१९	१	३	०	२	०	४	१५	०	१९
	५	चारघरटोल	२२	१८	४	२२	१	३	०	१	०	२	१८	०	२२
	५	सिरानघरटोल	१०	६	४	१०	०	२	०	१	०	१	६	०	१०
	५	गाखर्क	१९	१९	०	१९	१	५	०	१	०	१	१२	०	१९
	५	खान्दुला	२	२	०	२	१	२	०	०	०	०	२	०	२
			१४४	१२३	२१	१४४	७	२६	०	१२	०	१९	५३	०	१४४
३१	६	छरक	३८	३३	५	३८	५	२	२	७	८	३०	१९	०	३८
३२	६	कमलचौर	७	५	२	७	१	०	०	९	२	५	७	०	७
३३	६	तल्लो खण्ड	४	२	२	४	०	०	०	१	१	४	४	०	४
	६	पोखरी थिम	१०	८	२	१०	२	०	१	४	३	८	६	०	८
	६	बुढाघर टोल	६	५	१	६	१	०	०	२	२	६	६	०	६
	६	बाँझा बारी	५	३	२	५	१	०	०	१	१	५	५	०	५
	६	रेवकान्त	१	१	०	१	०	०	०	१	१	१	१	०	१
	६	रुसिडाँडा	१३	८	५	१३	१	२	२	३	५	१३	१०	०	१३
			८४	६५	१९	८४	११	४	५	२८	२३	७२	५८	०	८२
३९	७	शेरा	१६	८	४	१२	०	२	०	२	०	४	८	०	८
४०	७	कुरुडचे तल्लो टोल	४०	३६	४	४०	७	१६	३	१२	९	३१	२८	०	२८
४१	७	कुरुडचे	३२	३०	२	३२	५	१०	२	९	५	२०	२५	०	२५
४२	७	मौराते थर	२०	१६	४	२०	३	५	०	६	३	२०	१७	०	२०
४३	७	माथिल्लो मुलाबारी	२४	२१	३	२४	३	४	२	०	१०	२४	१८	०	२४
४४	७	गोरुखर्क	३	०	३	३	०	०	०	०	०	३	०	०	३
४५	७	खानी	१३	१०	३	१३	१	१	०	०	५	१३	१२	०	१३
			१४८	१२१	२३	१४४	१९	३८	७	२९	३२	११५	१०८	०	१२१
५६	८	माथिल्लो टोल	८२	६५	१७	८२	१०	४०	३	३०	२१	३५	८०	०	२८
५७	८	बिचको टोल	३०	२५	५	३०	२	२०	२	१०	५	१५	१६	०	१४
५८	८	तल्लो टोल	१०	१०	०	१०	१	१	१	३	६	५	५	०	८
			१२२	१००	२२	१२२	१३	६१	६	४३	३२	५५	१०१	०	५०
६०	९	भुसाल टोल	११	७	४	११	२	८	०	२	०	११	११	०	११
६१	९	मगर बस्ती	२९	२४	५	२९	५	१५	०	६	८	२०	२५	०	२९

क्र. स.	वार्ड नं.	टोलको नाम	घरधुरी	शौचालय संख्या			सुधारिएको चुलो	भाडा सुकाउने चाड	फोहोर फाल्ने खाडल	भाडा माभ्ने स्थान	पानी शुद्धिकरण गर्ने	हात धुने ठाउँ	करेसावारी ब्यवस्थापन	खेर गएको पानी प्रयोग	खानेकुरा ब्यवस्थापन
				स्थायी	खाल्टे	जम्मा									
६२	९	गवादी	९०	८४	६	९०	१८	१३	०	१०	२५	१९	७१	०	५१
			१३०	११५	१५	१३०	२५	३६	०	१८	३३	५०	१०७	०	९१
			९३८	६८७	२३४	९२१	१३७	२१२	२७	२०४	१५९	४६८	६६९	०	७८३
			१००.०	७३.२	२४.९	९८.२	१४.६	२२.६	२.९	२१.७	१७.०	४९.९	७१.३	०.०	८३.५

अनुसूची ६ : पानीको स्रोत सम्बन्धि विवरण

क्र.स	श्रोतको नाम	श्रोतको कोड नं.नम्बर	वडा नं.	प्रयोगको अवस्था	श्रोत रहेको जग्गाको प्रकृति	जग्गामा विवादको अवस्था	किसिम	श्रोतको क्षमता /LPS	मापन गरेको मिति
१	जिमिरे खोला	390005201S01	१	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१५१५	
२	जिमिरे खोला कुलामुनि	390005201S02	१	छैन	दर्ता नभएको	छैन	मुल	१.३	
३	तल्लो पँधेरा क	390005201S03	१	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०३०५	
४	तल्लो पँधेरा ख	390005201S04	१	छैन	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०१५७	
५	रातोपानी क	390005201S05	१	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.८	
६	रातोपानी ख	390005201S06	१	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१६६६	
७	पारदी गंगा जमुना	390005201S07	१	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१०२	
८	ढडयान	390005201S08	१	छैन	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१४१	
९	रोटे	390005201S09	१	छैन	दर्ता भएको	छ	मुल	०.०९३	
९	खहरे	390005201S10	१	छ	दर्ता भएको	छ	मुल	०.१९६	
११	ठूलो खोला क	390005201S11	१	छ	दर्ता भएको	छ	मुल	१४.५	
१२	ठूलो खोला ख	390005201S12	१	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	१४	
१३	मजुवाखोला	390005202S01	२	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.२०४	
१४	मजुवाखोला माथिल्लो	390005202S02	२	छैन	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.०२८८	
१५	बाँठाको उपल्लो मूल	390005202S03	२	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.०६	
१६	बाँठाको बिचको मूल	390005202S04	२	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.१७२४	
१७	माझको पँधेरो	390005202S05	२	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१	
१८	तल्लो पँधेरो	390005202S06	२	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.९२६	
१९	नयाँ पँधेरो	390005202S07	२	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.००१	
२०	दाउन्ने खोला	390005203S01	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१५१५	
२१	नमिठो पानी	390005203S02	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०१	
२२	सानो खोला १	390005203S03	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०११७	
२३	सानो खोला २	390005203S04	३	छैन	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.१०८७	
२४	सिरिङ खोला	390005203S05	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१५३	
२५	दाउन्ने खोला माथि	390005203S06	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.२५	
२६	पनेर गैह्रा क	390005203S07	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०१६३	
२७	पनेर गैह्रा ख	390005203S08	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.००७८	
२८	छहरा खोला	390005203S09	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.५१२८	
२९	पाखापानी	390005203S10	३	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.९५	
३०	टोकल्दी	390005203S11	३	छैन	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१	
३१	बन्जरे खोला	390005204S01	४	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०१५	
३२	छिस खोला	390005204S02	४	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	१	
३३	ढिकिडाँडा	390005204S03	४	छ	दर्ता नभएको	छ	मुल	०.३०८	
४३	बलेन्दी खोला क	390005205S01	५	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.००७	
३५	बलेन्दी खोला ख	390005205S02	५	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.२८७	
३६	नागगैरे खोला	390005205S03	५	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०१४	
३७	लुगा धुनी क	390005205S04	५	छ	दर्ता भएको	छ	मुल	०.५३९	
३८	लुगा धुनी ख	390005205S05	५	छैन	दर्ता भएको	छ	मुल	०.१७८६	
३९	केदी	390005205S06	५	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.६७७८	

क्र.स	श्रोतको नाम	श्रोतको कोड नं.नम्बर	वडा नं.	प्रयोगको अवस्था	श्रोत रहेको जग्गाको प्रकृति	जग्गामा विवादको अवस्था	किसिम	श्रोतको क्षमता /LPS	मापन गरेको मिति
४०	गुफा खोला	390005205S07	५	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.११६३	
४१	खल्लक पानी	390005205S08	५	छ	दर्ता नभएको	छ	मुल	०.३८४६	
४२	सपौदी	390005205S09	५	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०३२५	
४३	छरक कुवा	390005206S01	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.००१	
४४	चुकाहा खोला क	390005206S02	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०८३३	
४५	चुकाहा खोला ख	390005206S03	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०५९५	
४६	चुकाहा खोला ग	390005206S04	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०२	
४७	पोखरीमुनिको मूल	390005206S05	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०१६६	
४८	लडडु खोला	390005206S06	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०८७	
४९	कारबोटे खेतमुनि	390005206S07	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.००१	
५०	नाउसेडर	390005206S08	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०८९	
५१	चिसापानी क	390005206S09	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०२०८	
५२	चिसापानी ख	390005206S10	६	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१९८	
५४	छतिवन जरुवा	390005207S01	७	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१२५	
५५	छतिवन खरबारी मूल	390005207S02	७	छैन	दर्ता भएको	छ	मुल	०.०१०६	
५६	छतिवन खोला	390005207S03	७	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०९८	
५७	सिरमखोला	390005207S04	७	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०३१९	
५८	अलैचे गैह्रो	390005207S05	७	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.४१६६	
५९	अलैचे चौपारी	390005207S06	७	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०८६	
६०	खोलापारी कू बाँध	390005207S07	७	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	१	
६१	पँधेराखोला क	390005207S08	७	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.०१४	
६२	पँधेराखोला ख	390005207S09	७	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.२२	
६३	भुलुडु खोला क	390005207S10	७	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.११३	
६४	भुलुडु खोला ख	390005207S11	७	छैन	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.३	
६५	ढाँडखोला	390005208S01	८	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.२	
६६	खान्दुलागैह्रा	390005208S02	८	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.१६६	
६७	खमाठी खोला	390005208S03	८	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.५२७	
६८	सिमलपानी	390005209S01	९	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.२५	
६९	सानीडाँडा पानी	390005209S02	९	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.६४	
७०	ढाबगैह्रा	390005209S03	९	छ	दर्ता नभएको	छैन	मुल	०.५२६	
७१	टोकन्दी	390005209S04	९	छैन	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.०५	
७२	दुबिल्ला	390005209S05	९	छ	दर्ता भएको	छैन	मुल	०.२२७	

अनुसूची ७ : खानेपानी प्रयोगको विद्यमान अवस्था

क्र. सं.	वस्तीको नाम	बडा नं.	जन्मा घरघुरी	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)				पानीको गुणस्तर				उपलब्ध परिमाण				एकपटक पानी ल्याउन लाग्ने समय					
				धारा	मुल, कुवा	खोल्सी	धुनेधारा	राखी	झोलत	नराखी	धेरै नराखी	पूर्णाप्त	ठिकै	अपुग	अभाव	<१५ मि	१६ बेखि ३० मि	३१ बेखि ४५ मि	> ४५मिनेट		
१	गोरुडाँडा आँधिमान	१	१०		१०					१०				१०				१०			
२	डुम्रेचौर	१	३६		३६					३६				३६				३६			
३	मोहनडाँडा	१	२०		२०					२०				२०				२०			
			६६	०	६६	०	०	०	२०	४६	०			६६	०	०	०	६६	०	०	०
९	बेतेनी	२	१५		१५					१५				१५				१५			
१०	वाच्छाला	२	६		६					६				६				६			
११	कडड	२	१		१					१				१					१		
१२	जलुके	२	२५		२५					२५				२५					२५		
			४७	३२	१५	०	०	०	४७	०	०			४७	०	०	०	२१	२६	०	०
१६	हुक्तुम	३	२४			२४				२४				२४				२४			
१७	रुपाखानी	३	४०			४०				४०				४०					४०		
१८	नेवार डाँडा	३	२२		२२				९	१३				९		१३		११	११		
१९	सल्यान धारा	३	३		३				३					३				३			
२०	सिसा खानी	३	९		९				९					९					९		
२१	डाँडा	३	६		६				६					६				६			
	नयाँघर टोल	३	९		९				९					९				९			
			११३	२७	२२	६४	०	०	३६	०	७७			३६	६४	०	१३	४३	६०	०	०
२५	भेरुखान माथिल्लो टोल	४	३		३				३					३				३			
२६	खान्दुला	४	९		९				९					९				९			
२७	बज्जरे	४	३		३					३					३			३			
२८	गिजिडाँडा	४	७		७					७					७			७			
	भेरुखान	४	१२		१२				१२					१२				१२			
	मोतीचौर	४	५०		५०				५०					५०				५०			
			८४	७४	१०	०	०	०	७४	१०	०			७४	०	१०	०	८४	०	०	०
२९	तराम टोल	५	१०		१०					१०					१०			१०			
३०	पाँडेवारी टोल	५	१९		१९					१९					१९				१९		
	भट्टराई डाँडा	५	३		३					३					३				३		
	वल्लो टोल	५	११		११					११					११					११	
	पुच्छार टोल	५	११		११					११					११					११	
	माभटोल	५	१०		१०					१०					१०					१०	
	बारघरी	५	८		८					८					८					८	
	सानो निवुवा	५	१९		१९					१९					१९			१९			
	चारघरटोल	५	२२		२२				२२						२२			२२			
	सिरानघरटोल	५	१०		१०				१०						१०			१०			
	गाखर्क	५	१९		१९				१९						१९			१९			
	खान्दुला	५	२		२				२						२			२			
			१४४	५३	९१	०	०	०	५३	१९	७२			७२	०	०	७२	८२	०	२२	४०
३१	छरक	६	३८		३८					३८					३८			३८			
३२	कमलचौर	६	७		७					७					७			७			
३३	तल्लो खण्ड	६	४		४				४						४			४			
	पोखरी थिम	६	१०		१०					१०					१०			१०			
	बुढाघर टोल	६	६		६					६					६			६			
	बाँझा वारी	६	५		५				५						५			५			

क्र. सं.	बस्तीको नाम	बडा नं.	जम्मा घरधुरी	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)				पानीको गुणस्तर				उपलब्ध परिमाण				एकपटक पानी ल्याउन लाग्ने समय				
				घारा	कुल मुल	ढोला	धुयोघारा	रानी	औसत	नरानी	धेरै नरानी	पर्वाज	ठिकै	अपुग	अभाव	<१५ मि	१६ देखि ३० मि	३१ देखि ४५ मि	> ४५ मिनेट	
	रेवकान्त	६	१		१					१							१			
	रुसिडाँडा	६	१३		१३					१३							१३			
			८४	५	७९	०	०	०	९	६९	६	४६	०	०	३८		८४	०	०	०
३९	शेरा	७	१६		१६					१५	१	१६					१६			
४०	कुरुडचे तल्लो टोल	७	४०		४०								४०				४०			
४१	कुरुडचे	७	३२		३२					३२			१०				३२			
४२	मौराते थर	७	२०		२०				२०								२०			
४३	माथिल्लो मुलावारी	७	२४		२४				२४								२४			
४४	गोरुखर्क	७	३		३					३							३			
४५	खानी	७	१३	१३					१३								१३			
			१४८	१३	१३५	०	०	४०	५७	५०	१	९८	४०	१०	०		१४८	०	०	०
५६	माथिल्लो टोल	८	८२		८२				८२								८२			
५७	विचको टोल	८	३०		३०				३०								३०			
५८	तल्लो टोल	८	१०		१०					१०							१०			
			१२२	०	१२२	०	०	०	११२	१०	०	१२२	०	०	०		१२२	०	०	०
६०	भुसाल टोल	९	११		११				११								११			
६१	मगर बस्ती	९	२९		२९				२९								२९			
६२	ग्वादी	९	९०		९०				९०								९०			
			१३०	०	१३०	०	०	०	१३०	०	०	१३०	०	०	०		१३०	०	०	०
			९३८	२०४	६७०	६४	०	४०	५३८	२०४	१५६	६९१	१०४	२०	१२३		७९०	८६	२२	४०
			१००.०	२१.७	७१.४	६.८	०.०	४.३	५७.४	२१.७	१६.६	७३.७	११.१	२.१	१३.१		८४.२	९.२	२.३	४.३

अनुसूची नः सुविधा स्तर बर्गिकरण तथा कठिनता अंक

क्र.सं.	बडा नं.	वस्तीको नाम	जम्मा घरघुरी	प्रथम सुविधास्तर		दोस्रो सुविधास्तर		तेस्रो सुविधास्तर		चौथो सुविधास्तर		कठिनता अंक
				घरघुरी	%	घरघुरी	%	घरघुरी	%	घरघुरी	%	
	१	गोरुडाँडा आँधिमन	१०	०	०.०	०	०.०	१०	१००.०	०	०.०	२००
	१	डुधेचौर	३६	०	०.०	०	०.०	३६	१००.०	०	०.०	२००
	१	मोहनडाँडा	२०	०	०.०	२०	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
			६६	०	०.०	२०	१००.०	४६	२००.०	०	०.०	५००
	२	वेतेनी	१५	०	०.०	१५	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	२	वाच्छाला	६	०	०.०	६	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	२	कडडू	१	०	०.०	१	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	२	जलुके	२५	०	०.०	२५	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
			४७	०	०.०	४७	४००.०	०	०.०	०	०.०	४००
	३	हुक्तुम	२४	०	०.०	०	०.०	०	०.०	२४	१००.०	३००
	३	रुपाखानी	४०	०	०.०	०	०.०	०	०.०	४०	१००.०	३००
	३	नेवार डाँडा	२२	०	०.०	९	४१.०	०	०.०	१३	५९.०	२१८
	३	सल्यान धारा	३	०	०.०	३	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	३	सिसा खानी	९	०	०.०	९	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	३	डाँडा	६	०	०.०	६	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	३	नयाँघर टोल	९	०	०.०	९	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
			११३	०	०.०	३६	४४१.०	०	०.०	७७	२५९.०	१२१८
	४	भैरुखान माथिल्लो टोल	३	०	०.०	३	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	४	खान्दुला	९	०	०.०	९	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	४	बज्जरे	३	०	०.०	०	०.०	३	१००.०	०	०.०	२००
	४	गिजिङुडाँडा	७	०	०.०	०	०.०	७	१००.०	०	०.०	२००
	४	भैरुखान	१२	०	०.०	१२	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	४	मोतीचौर	५०	०	०.०	५०	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
			८४	०	०.०	७४	४००.०	१०	२००.०	०	०.०	८००
	५	तराम टोल	१०	०	०.०	०	०.०	०	०.०	१०	१००.०	३००
	५	पाँडेवारी टोल	१९	०	०.०	०	०.०	०	०.०	१९	१००.०	३००
	५	भट्टराई डाँडा	३	०	०.०	०	०.०	०	०.०	३	१००.०	३००
	५	बल्लो टोल	११	०	०.०	०	०.०	०	०.०	११	१००.०	३००
	५	पुच्छार टोल	११	०	०.०	०	०.०	०	०.०	११	१००.०	३००
	५	माफटोल	१०	०	०.०	०	०.०	०	०.०	१०	१००.०	३००
	५	वारघरी	८	०	०.०	०	०.०	०	०.०	८	१००.०	३००
	५	सानो निवुवा	१९	०	०.०	०	०.०	१९	१००.०	०	०.०	२००
	५	चारघरटोल	२२	०	०.०	२२	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	५	सिरानघरटोल	१०	०	०.०	१०	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	५	गाखर्क	१९	०	०.०	१९	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	५	खान्दुला	२	०	०.०	२	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
			१४४	०	०.०	५३	४००.०	१९	१००.०	७२	७००.०	२७००
	६	छरक	३८	०	०.०	०	०.०	०	०.०	३८	१००.०	३००
	६	कमलचौर	७	०	०.०	०	०.०	७	१००.०	०	०.०	२००
	६	तल्लो खण्ड	४	०	०.०	४	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	६	पोखरी थिम	१०	०	०.०	०	०.०	१०	१००.०	०	०.०	२००
	६	बुढाघर टोल	६	०	०.०	०	०.०	०	०.०	६	१००.०	३००

क्र.सं.	बडा नं.	वस्तीको नाम	जम्मा घरधुरी	प्रथम सुविधास्तर		दोस्रो सुविधास्तर		तेस्रो सुविधास्तर		चौथो सुविधास्तर		कठिनता अंक
				घरधुरी	%	घरधुरी	%	घरधुरी	%	घरधुरी	%	
	६	वाँफा वारी	५	०	०.०	५	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	६	रेवकान्त	१	०	०.०	०	०.०	१	१००.०	०	०.०	२००
	६	रुसडाँडा	१३	०	०.०	०	०.०	१३	१००.०	०	०.०	२००
			८४	०	०.०	९	२००.०	३१	४००.०	४४	२००.०	१६००
	७	शेरा	१६	०	०.०	०	०.०	१५	९४.०	१	६.०	२०६
	७	कुरुडचे तल्लो टोल	४०	०	०.०	४०	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	७	कुरुडचे	३२	०	०.०	०	०.०	३२	१००.०	०	०.०	२००
	७	मौराते थर	२०	०	०.०	२०	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	७	माथिल्लो मुलावारी	२४	०	०.०	२४	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	७	गोरुखर्क	३	०	०.०	०	०.०	३	१००.०	०	०.०	२००
	७	खानी	१३	०	०.०	१३	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
			१४८	०	०.०	९७	४००.०	५०	२९४.०	१	६.०	१००६
	८	माथिल्लो टोल	८२	०	०.०	८२	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	८	बिचको टोल	३०	०	०.०	३०	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	८	तल्लो टोल	१०	०	०.०	०	०.०	१०	१००.०	०	०.०	२००
			१२२	०	०.०	११२	२००.०	१०	१००.०	०	०.०	४००
	९	भुसाल टोल	११	०	०.०	११	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	९	मगर वस्ती	२९	०	०.०	२९	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
	९	ग्वारी	९०	०	०.०	९०	१००.०	०	०.०	०	०.०	१००
			१३०	०	०.०	१३०	३००.०	०	०.०	०	०.०	३००
			९३८	०	०.०	५७८	२८४१.०	१६६	१२९४.०	१९४	११६५.०	८९२४

अनुसूची ९ क: विद्यमान खानेपानीको योजनाहरूको संचालन अवस्था

क्र.सं	योजनाको नाम	सेवा संचालन भएको वर्ष	योजनाको प्रकार	सहयोगी निकाय	बडा नं	जम्मा लाभान्वित घर घुरीहरू	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरू	योजनाको धारा संख्या		इन्टेक		आर.भि.टी.		अन्य संरचना		योजनाबाट प्राप्त सेवा	योजनाको भौतिक अवस्था	सुधार गर्नु पर्ने	पाइपलाइनको अवस्था		
								रासो	सन्तोषजनक नरासो	रासो	सन्तोषजनक नरासो	रासो	सन्तोषजनक नरासो	रासो	सन्तोषजनक नरासो				पाईपलाईनमा चुना जम्ने समस्या	पोलिथिन पाईपलाईन खुल्सा देखिएको	पोलिथिन पाईपलाईनमा चुहावट
१	काद्री खा पा यो	२०६७	लिफ्टिङ	काद्री	३	२२	१	४							बन्द भएको (भोल्टेज कमीले)	सन्तोषजनक	छ	छैन	नदेखिएको	नचुएको	
२	मजुवाखोला मोहनडाँडा खा पा यो	२०५४	ग्राभिटी	नेपाल सरकार	१	२०	१	५	२						आंशिक चलेको	नरासो	छ	छ	धेरै ठाउँमा	धेरै ठाउँमा	
३	भाकदी खा पा यो	२०५६	लिफ्टिङ	काद्री	२	३२	३	५	३			१			राम्ररी चलेको	राम्रो	छ	छैन	नदेखिएको	नचुएको	
४	खोलाखर्क खा पा यो	२०६४	लिफ्टिङ	काद्री	३	२७	४	५	१			१			राम्ररी चलेको	सन्तोषजनक	छ	छ	केही ठाउँमा	नचुएको	
५	केदी खा पा यो	२०५३	ग्राभिटी	हेल्मिटास	४, ५, ६	८२	८	१०	२			२	१	१	राम्ररी चलेको	सन्तोषजनक	छ	छैन	धेरै ठाउँमा	धेरै ठाउँमा	
६	मोतीचौरे खा पा यो	२०५२	ग्राभिटी	भू.सू. सैनिक	४	५०	१	१३				१			राम्ररी चलेको	नरासो	छ	छ	धेरै ठाउँमा	धेरै ठाउँमा	
७	भुट्टुडुखोला खा पा यो	२०५२	ग्राभिटी	गा.वि.स.	७	१३	१	१३				१			राम्ररी चलेको	सन्तोषजनक	छ	छैन	केही ठाउँमा	केही ठाउँमा	
८	ग्वारी खा पा यो	२०५२	ग्राभिटी	हेल्मिटास	९	१००	१	११				१			राम्ररी चलेको	सन्तोषजनक	छ	छ	केही ठाउँमा	केही ठाउँमा	

अनुसूची १० : निर्माणाधिन योजनाहरूको विवरण

क्र. सं	योजनाको नाम	योजनाको कोड	योजनाको प्रकार	वडा नं.	लाभान्वित घरधुरी	आरम्भ भएको वर्ष	सम्पन्न हुने वर्ष	सहयोगी निकाय	अनुमानित लागत	अनुमानित लागत
१										
२										

अनुसूची ११ क : गा.वि.स. स्तरमा प्रस्तावित पाइप पनालीका खानेपानी योजनाहरू

प्राथमिकता क्रम	योजनाको नाम	बडा न.	योजनाको प्रकार	नयां, मर्मत,पुननिर्माण	इन्टेक	आर.भि.टी.	धारा	मुख्य पाइपलाइनको लम्बाई (मी.)	वितरण पाइपलाइनको लम्बाई (मी.)	लाभान्वित टोलहरू	लाभान्वित घरधुरी	दलित	जनजाती	अन्य	मुख्य पाइपमा पहिरोको जोखिम	मुख्य पाइपमा बाढीको जोखिम	इन्टेकमा बाढीको जोखिम	इन्टेकमा पहिरोको जोखिम	आर.भि.टी मा पहिरोको जोखिम
१	हुडेखोला खा.पा.यो.	७,८	ग्राभिटी	पून: निर्माण	६	१२	२७०	१४००	१२२५५	सबै टोल	२७०	२	११२	१५६	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
२	खोलाखर्क लिफ्टइ खा.पा.यो.	५	लिफ्टइ		२	७	३०	१५६२	६७६५	७ टोल	७२	३७	२७	८	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
३	दाउन्नेखोला बारिपारी खा.पा.यो.	३	ग्राभिटी	पून: निर्माण	१	३	३५	९००	५२१७	३ टोल	८६		५२	३४	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
४ क	छरक खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	पून: निर्माण	१	१	६	१०००	२४१५	१ टोल	३८		३८		छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
४ ख	पोखरीथिम भोतौक खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	पून: निर्माण	१	१	२	२००	३००	१ टोल	१०			१०	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
४ ख	कलमचौर खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	पून: निर्माण	१	१	२	१५०	४९०	१ टोल	८			८	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
४ ख	बुढाघरथर तल्लो बाँफोवारी खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	पून: निर्माण	१	१	३	३००	६००	१ टोल	१२			१२	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
४ ख	रुसिडाँडा खा.पा.यो.	६	ग्राभिटी	पून: निर्माण	१	१	६	५००	६००	१ टोल	१३			१३	छ	छ	छ	छ	छ
५	छहराखोला केदी गुफाखोला खा.पा.यो.	५	ग्राभिटी	पून: निर्माण	२	४	२२	१४००	४७५९	५ टोल	७२	११	२	५९	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
६	ठुलोखोला खा.पा.यो.	१	ग्राभिटी	नयां	१	३	१६	१८००	५१३६	३ टोल	६६		२०	४६	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
७	मजूवाखोला खा.पा.यो.	२	ग्राभिटी	नयां	१	४	२५	१२००	४९८५	४ टोल	४७		२९	१८	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
८	पाखापानी खा.पा.यो.	४	ग्राभिटी	नयां	१	३	१०	७००	२८००	३ टोल	२०		१३	७	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
९	टोकन्दी सिमलपानी सानापानी खा.पा.यो.	९	ग्राभिटी	मर्मत	२	४	३२	१३००	५६५०	२ टोल	१३०	४५	७	१४	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
१०	छिस खा.पा.यो.	४	ग्राभिटी	मर्मत	१	२	१८	९००	३४४५	१ टोल	५०		४७	३	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन
११	आकाशे टकी मर्मत	५	आरडब्ल्यूएच	मर्मत	१		४	३००	६००	२ टोल	४४	३९		५	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन